

Statsbudsjettet 2022 med søkeordet «museum»

Kulturdepartementet

Kulturbygg

- Museer og andre kulturinstitusjoner har behov for bygninger som gir tidsmessige rammer for formidling og andre funksjoner. Regjeringen foreslår en bevilgning på vel 543 mill. kroner til ordningen for tilskudd til nasjonale kulturbygg i 2022, samt en tilsagnsfullmakt på 852,3 mill. kroner for å ferdigstille prosjekter i senere år. I dette inngår også et tilskudd på 284,2 mill. kroner til oppgradering og modernisering av Den Nationale Scene i Bergen, som del av et samlet statlig investeringstilskudd på 608,4 mill. kroner som ble vedtatt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.
- I tillegg til allerede vedtatte prosjekter innenfor ordningen for nasjonale kulturbygg foreslår regjeringen nye tilsagn om statstilskudd til **Museum** Nord for å realisere prosjektet SKREI opplevelsesenter og til Hardanger og Voss **museum** for å realisere prosjektet Tett på ved Hardanger fartøyvernsenter.
- Regjeringen ønsker rehabilitering av Nationalteatret, slik at bygningen bevares og at teatret også i fremtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet. Regjeringen tar sikte på at prosjektet, som nå er i en avsluttende del av forprosjektfasen, skal gjennomføres med effektiv framdrift og uten unødig opphold. Det foreslås derfor en startbevilgning på 43 mill. kroner på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett for å legge til rette for at prosjektet skal kunne starte opp i 2022. I tillegg foreslår regjeringen en økning på 20 mill. kroner i tilskuddet til Nationalteatret til erstatningslokaler i rehabiliteringsperioden.
- Regjeringen følger opp beslutningen om å oppføre et nytt bygg for samlokalisering av Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole, og foreslår i statsbudsjettet for 2022 en startbevilgning til prosjektet på 60 mill. kroner på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

- Nybygget for det sørsamiske museet Saemien Sijte skal etter planen ferdigstilles ved årsskiftet 2021/2022. Museet åpnes for publikum i 2022, og bevilgningen til Sametinget over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett foreslås økt med vel 7,3 mill. kroner for å dekke utgifter til husleie. I statsbudsjettet 2021 var det innarbeidet en økning i tilskuddet til Sametinget for å dekke driftsutgifter i den nye museumbygningen.

Museer

- Regjeringen la våren 2021 fram en museumsmelding, *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, jf. Meld. St. 23(2020–2021) og Innst. 573 S (2020–2021). Meldingen løfter fram museene som relevante samfunnsinstitusjoner, som bidrar til å sikre infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. I regjeringens budsjettforslag for 2022 er det innarbeidet økninger på i alt 18 mill. kroner til oppfølging av ulike tiltak i museumsmeldingen.
- Regjeringen har i museumsmeldingen pekt på særskilte museumssatsinger knyttet til løft av kystkultur, og foreslår på denne bakgrunn 6 mill. kroner til enkelte museer som forvalter og formidler ulike sider av kystkulturhistorien.
- Regjeringen har i museumsmeldingen vektlagt kunst i nord som et viktig område, og foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningene til Nordnorsk Kunstmuseum med 6 mill. kroner, hvorav 3 mill. kroner foreslås til å styrke museets virksomhet i Tromsø og 3 mill. kroner til å etablere museets nye avdeling i Bodø.
- Regjeringen har i museumsmeldingen understreket behovet for samarbeid mellom museer og deling av kompetanse og ressurser, og foreslår på den bakgrunn 1 mill. kroner til Interregionalt marinarkeologisk samarbeid mellom Museum Stavanger, Norsk Folkemuseum og Museum Vest.
- Regjeringen har i museumsmeldingen pekt på forskning som ett av flere viktige satsingsområder i årene framover, og foreslår en bevilgning på 5 mill. kroner til stipendiatstillinger til museumsforskning.
- Regjeringen foreslår 15 mill. kroner i tilskudd til rehabilitering av Ole Bulls villa Lysøen i 2022. I 2021 er det bevilget 24,5 mill. kroner til samme formål, slik at den samlede tilskuddet til prosjektet blir på 39,5 mill. kroner.

- I tillegg har regjeringen i 2021 fordelt vel 12 mill. kroner av spilleoverskuddet til kulturformål på museer som har søkt om midler til tiltak som har relevans for oppfølging av enkelte satsingsområder i museumsmeldingen.

Museer og kulturarv

Kulturarv representerer både vår felles historie og kulturelle verdier, og bidrar til identitet og fellesskapsfølelse. Materiell og immateriell kulturarv bevares for å bli tilgjengelig både i samtida og framtida. I Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, som ble lagt fram i mars 2021, jf. Innst. 573 S (2020–2021), beskrives regjeringens museumspolitik i et generasjonsperspektiv fram mot 2050. Regjeringen ønsker å legge til rette for at museer fremdeles kan være relevante samfunnsinstitusjoner som inngår i infrastrukturen for demokrati og frie ytringer.

Regjeringen har i denne fireårsperioden:

- synliggjort at museene er viktige aktører i regjeringens satsing på kulturbasert reiseliv, blant annet gjennom strategien Noreg som attraktiv kulturdestinasjon – strategi for kultur og reiseliv,
- fullført arbeidet med nytt bygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design,
- sørget for nytt museumbygg for Saemien Sijte i Snåsa,
- bidratt til nybygg eller igangsetting av bygg og rehabilitering av lokaler for museer og scenekunstinstitusjoner i hele landet, bl.a. Ruija kvenmuseum i Vadsø, Helgeland museum i Mosjøen, Orkla Industri museum på Løkken Verk, Operaen i Kristiansund, Bymuseet i Bergen, Bergen Sjøfarts museum, Den Nationale Scene, Carte Blanche og BIT Teatergarasjen i Bergen, Museum Stavanger, Nye Tou Scene i Stavanger, Sørlandets kunstmuseum i Kristiansand, Nynorsk kultursenter i Vinje, Telemark museum i Skien, Norsk Industriarbeider museum på Vemork, Anno museums dokumentasjonssenter i Elverum, formidlingsbygg for skogfinsk kultur i Grue, bygningsvernsenter i Drøbak, Norsk Folke museum og Munchmuseet i Oslo,

- styrket innsatsen for digitalisering av arkivsektoren med arkivering av digitalt skapt informasjon, doubling av digitaliseringen fra 33 millioner sider i 2017 til 68 millioner i 2020 og publisering av materiale i Digitalarkivet,
- etablert Norsk helsearkiv på Tynset i 2019,
- sørget for bygging av nytt magasin for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket i Mo i Rana.

Museumsmelding

Regjeringen la 26. mars 2021 fram Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, som peker ut retningen for museumspolitikken framover. Meldingen og den tilhørende Innst. 573 S (2020–2021) ble behandlet i Stortinget 7. juni 2021. Meldingen trekker opp hovedlinjene for museumspolitikken i et generasjonsperspektiv, fram mot 2050. Den løfter fram museer som relevante samfunnsinstitusjoner som bidrar til å sikre infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Det legges vekt på at museer må være oppdaterte og aktuelle både i utviklingen av samlingene, hvordan de formidler kunnskap, og hvordan de samhandler med omverdenen. Meldingen framhever museenes rolle som kunnskapsinstitusjoner med høy tillit og som viktige arenaer for troverdig kunnskapsformidling. Av konkrete innsatsområder peker meldingen spesielt på behovet for å styrke forskningsaktiviteten ved museene, kunstmuseumsfunksjonene i den nordligste landsdelen, dokumentasjon og formidling av kystens kulturhistorie, og bevaringen av de om lag 5 000 kulturhistoriske bygningene som museene har forvaltningsansvar for. Meldingen legger også opp til å overføre ansvaret for Forsvarets museumsvirksomhet fra Forsvarsdepartementet til Kulturdepartementet.

Nasjonalmuseet

Nybygget for Nasjonalmuseet på Vestbanen i Oslo er nå ferdigstilt. Museet arbeider med å flytte samlingene til den nye museumsbygningen. Åpningsdatoen er fastsatt til 11. juni 2022. Gjennom dette prosjektet er det etablert helt andre rammevilkår for Nasjonalmuseets virksomhet. Utstillingsarealer på mer enn 13 000 kvm representerer om lag en doubling av størrelsen sammenliknet med de tidligere utstillingarenaene. Dette gir stor

fleksibilitet for å formidle alle former for visuelle kunstuttrykk, arkitektur og design på nye måter. Både utstillingsrommene og magasinene vil gi optimale klimatiske forhold for oppbevaring av kunsten. Museet vil også tilfredsstillende de strenge kravene som gjerne stilles ved innlån av verdifulle kunstverk fra museer i andre land.

Nasjonale kulturbygg

Både museer og andre kulturinstitusjoner trenger bygninger som gir tidsmessige rammer både for formidling og andre funksjoner. Tilskuddsordningen for nasjonale kulturbygg bidrar med statlige investeringstilskudd til bygninger og lokaler som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. I tillegg til allerede vedtatte prosjekter foreslås tilskudd til **Museum** Nord for å realisere prosjektet *SKREI opplevelsessenter* i Vågan kommune i Lofoten, og til Hardanger og Voss **museum** for å realisere prosjektet *Tett på* ved Hardanger fartøyvernssenter i Kvam herad.

Digitalisering av kulturarv

I 2020 startet Nasjonalbiblioteket arbeidet med å digitalisere Norges kulturarv – papirmateriale, fotografi, film og lydopptak – fra arkiv, bibliotek og **museum** over hele landet. Budsjettet til Nasjonalbiblioteket ble økt betydelig samme år for å utvide kapasiteten ved digitaliseringsanlegget i Mo i Rana. Satsingen gjør det mulig å øke digitaliseringstakten og tilgjengeliggjøre enda mer av Norges felles kulturarv. Digitaliseringen skal sikre framtidig bevaring og bedre tilgangen til kulturarvmaterialet. 70 nye arbeidsplasser er opprettet ved Nasjonalbiblioteket, og det er anskaffet nytt digitaliseringsutstyr. Nasjonalbiblioteket har etablert Senter for kulturarvdigitalisering, som skal sørge for god kontakt og dialog mellom Nasjonalbiblioteket og institusjoner i arkiv-, bibliotek- og **museum**ssektoren. Det er en stor mengde materiale som skal digitaliseres, og arbeidet vil pågå i mange år framover.

I samarbeid med Nasjonalbiblioteket har Arkiverket digitalisert de mest brukte arkivene. Digitalisert materiale blir publisert i Digitalarkivet, og brukerne får dermed tilgang til arkivene når som helst og fra hele landet. Digitalarkivet er etablert som fellesløsning for tilgjengeliggjøring av digitale arkiver. Regjeringen foreslår å videreføre denne satsingen.

Budsjettforslag 2022

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for de ansatte i Norsk kulturråd og utgifter til drift av råd, styre og utvalg.

Norsk kulturråd har utviklings- og forvaltningsoppgaver på kulturområdet. Utviklings- og forvaltningsoppgavene innebærer blant annet tilskuddsforvaltning, statistikk og analyse (herunder FoU), oppgaver knyttet til nasjonal museumsutvikling, kulturell og kreativ næring, nasjonale minoriteter, forvaltning av tilskudd til kultur- og kunstinstitusjoner, og internasjonalt kultursamarbeid. Virksomheten er også nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren og er sekretariat for Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde.

For å styrke og synliggjøre likebehandling og faglighet i tilskuddsforvaltningen fikk Norsk kulturråd fra 2021 et større ansvar for den administrative søknadsbehandlingen for tilskuddsmottakere på Kulturdepartementets budsjett, jf. Prop. 1 S (2020–2021) og Innst. 14 S (2020–2021). Den administrative delen av søknadsbehandlingen innebærer gjennomgang og formalkontroll av enkeltsøknader, men også vurderinger av måloppnåelse på aggregert nivå. Norsk kulturråd har også fått ansvar for innsamling og presentasjon av statistikk. Dette vil styrke kunnskapsgrunnet for politiske beslutninger. Bevilgningen på posten foreslås økt med 4 mill. kroner til dette arbeidet.

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 2,4 mill. kroner, som er tilsvarende den forventede innsparingen ved innføring av ny premiemodell i Statens pensjonskasse, jf. omtale under Del I, pkt. 1.5 Andre saker.

Post 01 kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Kulturrådet utga i 2020 publikasjoner om barnehagebarns kunstmøter på museum, om det visuelle samtidskunstfeltet i Norge og om Kulturrådets virkemidler på litteraturfeltet. Rapporten *Kunst i tall 2019 – inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst* videreførte og oppdaterte tilsvarende målinger fra tidligere år. Som en del av følgeevalueringen av regjeringens satsing

på kulturell og kreativ næring ble det utgitt en nullpunktsanalyse som blant annet beskriver økonomiske data for næringen, noen strukturelle trekk og virksomhetenes tidligere bruk av næringsrettede virkemidler.

Det ble i 2020 jobbet med følgende forskningsprosjekter: *Kunst som deling, delingens kunst, Digital kultur, estetiske praksiser* samt *Kunst og sosiale fellesskap*.

Utvikle kunst- og kulturfeltet

Museum

Norsk kulturråd la i 2020 til rette for faglig samarbeid og tiltak med overføringsverdi for hele museumssektoren. Innsamling og analyse av museumsstatistikk er en del av Kulturrådets kvantitative kunnskapsproduksjon. Kartleggingen av kulturhistoriske bygninger ved museene i det nasjonale museumsnettverket ble slutført og supplert med oversikt over vedlikeholds- og restaureringsbehov. Videre ble en bruker- og bruksundersøkelse i museene i 2019–2020 publisert gjennom rapporten *Bruker- og bruksundersøkelser museer 2019* og tilleggsnotatet *Bruker- og bruksundersøkelser museer 2020*.

Kulturrådet har i 2020 ledet arbeidet med implementering av forskningsregistreringssystemet Cristin i museene og arrangert fem museumseminarer.

Programbaserte utviklingsmidler skal stimulere til kompetanseheving, samordning og metodeutvikling i museene. I perioden 2018–2020 er det tre programområder:

- Digitalisering og digital samlingsforvaltning
- Samfunnsrolle, makt og ansvar
- Forskning i museer

I 2020 ble det utbetalt 15,3 mill. kroner til 23 prosjekter, hvorav ti i regi av faglige museumsnettverk.

Det ble i 2020 tildelt 9 mill. kroner i sikringsmidler til museene, fordelt på 22 ulike tiltak i 19 museer. Sikringsmidlene skal finansiere tiltak som kan forebygge og redusere omfanget av ødeleggelse i forbindelse med brann, tyveri, ran, hæververk og naturskade, samt utarbeidelse av sikringsplaner. Søknads- og saksbehandlingsprosessen ble digitalisert.

Kulturrådet la i 2019 ned tjenesten Norvegiana, men har i 2020 gjort en avtale med KulturIT som nå legger til rette for at de digitale samlingene i Digitalt **Museum** kan løftes direkte til Europeana. Kulturrådet har etter dialog med flere museer bidratt til felles europeiske anbefalinger for 3D-digitalisering av kulturarven. Den internasjonale standarden for dokumentasjon og forvaltning av samlinger, Spectrum 5.0, ble lansert på norsk av Kulturrådet i november.

Utviklingsprogram for kulturinstitusjoner

Kulturrådets utviklingsprogram for kulturinstitusjoner retter seg mot etablerte kulturinstitusjoner som ønsker å utforske og utvikle digitale løsninger, verktøy, metoder og modeller for å nå ut til nye publikumsgrupper eller et større publikum. Erfaringsutveksling mellom tilskuddsmottakerne og overføringsverdi til sektoren er et sentralt mål i programmet. I 2020 fikk 14 kulturinstitusjoner finansiering gjennom utviklingsprogrammet til prosjekter innenfor digitalisering og publikumskontakt. Ordningen mottok 34 søknader med et samlet søknadsbeløp på 12,3 mill. kroner. Utviklingsprogrammet hadde i 2020 en ramme på 5 mill. kroner til kulturell og kreativ næring og kulturøkonomi.

Stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke

Kulturell og kreativ næring

Norsk kulturråd skal legge til rette for økt bruk, investering i og omsetning av kunst og kultur gjennom å styrke strukturene rundt kunstnere og institusjoner som jobber med distribusjon, salg og formidling. Samlet bevilgning til kulturell og kreativ næring, inklusive utviklingsprogrammet for kulturinstitusjoner, var 25,3 mill. kroner i 2020. Kulturrådet fordelte 20,3 mill. kroner til 55 virksomheter innen kulturell og kreativ næring over de to tilskuddsordningene næringsutvikling og regional bransjeutvikling. Det kom inn 201 søknader til ordningene i 2020 med et samlet søknadsbeløp på 99,1 mill. kroner.

Gjennom å styrke det profesjonelle apparatet rundt skapende og utøvende kunstnere, og bidra til at kunstproduksjoner får et større marked eller bredere publikum, mener Kulturrådet at tilskuddsordningene bidrar både til å skape vekst i den kulturelle og kreative næringen og å styrke kunstnerøkonomien.

Næringsutviklingsordningen stimulerer til langsiktig og strategisk utvikling på virksomhetsnivå, og den er etter Kulturrådets vurdering et godt verktøy for aktører i kulturnæringen til å bygge en økonomisk grunnmur for framtiden i kjølvannet av pandemien.

Det treårige utviklingsprosjektet *Kulturøkonomi* har som mål å styrke verdikjedene i kulturøkonomien og bidra til at kunst- og kulturuttrykk når ut til et større og bredere marked, samt å styrke inntektsgrunnlaget i kultursektoren. Kulturrådet har i 2020 sett spesielt på metoder og strategier for økt synlighet og salg innenfor det visuelle kunstfeltet.

Kulturrådets utviklingsprogram for kunstnere og mindre virksomheter, *Ovasjon*, er et tilbud til virksomheter som ønsker å videreutvikle og bygge opp en lønnsom bedrift innen kulturell og kreativ næring. På grunn av covid-19 ble *Ovasjon* omgjort til et heldigitalt program i 2020. 131 deltakere fra 120 bedrifter gjennomførte programmet i 2020.

Styrke internasjonalt samarbeid

Norsk kulturråd skal styrke internasjonalt kultursamarbeid. I oppfølgingen av dette målet har Kulturrådet lagt vekt på samfunnsaktuelle tema som demokrati, inkludering og involvering, som bidrag til samfunnsutviklingen lokalt og regionalt. Covid-19 har ført til at svært mange planlagte framføringer, gjesteopptredener og samarbeid med aktører i utlandet er blitt utsatt eller avlyst. Mange aktører har likevel videreutviklet internasjonalt samarbeid gjennom digitale verktøy. Kulturrådet hadde i 2020 økt pågang fra norske aktører som ønsker samarbeid med aktører i andre land.

EUs kulturprogram Kreativt Europa har nedslag i 40 land. Det blir stadig flere norske prosjektledere som søker og får innvilget prosjekter fra EU. I 2020 ble det én ny prosjektleder og elleve nye partnere i Kreativt Europa-prosjekter fra Norge. Programmet har også sektorsatsinger som Music Moves Europe for å styrke musikksektoren i Europa. Utlysningen i-Portunus, som gir reisestøtte til enkeltkunstnere, gjør det for første gang mulig å søke som enkeltperson fra Kreativt Europa.

Kulturrådet har arbeidet tett med de åtte samarbeidslandene i EØS-programmene for kultur i Europa gjennom 2020. EØS-midlene har vært en av få kilder til finansiering av kulturaktiviteter i mottakerlandene i 2020, og det er

Kulturrådets vurdering at midlene bidro til opprettholdelse av et fritt kulturliv. Kulturrådet har lagt vekt på å opprettholde framgangen i programmene på tross av smittevernrestriksjoner, slik at utlysningssmidler kunne nå kulturaktørene. Samarbeidet har ført til at 13 prosjektutlysninger var tilgjengelige i 2020. Sju av disse tildelte om lag 115 mill. kroner til 61 samarbeidsprosjekter hvor 69 kulturaktører fra Norge deltok. Det var stor interesse for deltakelse i internasjonale prosjekter fra norsk side i 2020, og Kulturrådet hadde stor pågang av potensielle søkere som ønsket veiledning og råd.

På grunn av covid-19 ble mange planlagte internasjonale tiltak utsatt. Det er likevel Norsk kulturråds vurdering at Norsk kulturfonds produksjoner også i 2020 har gitt et betydelig bidrag til at norske aktører i det frie og prosjektbaserte kunst- og kulturlivet kunne produsere prosjekter som kan presenteres internasjonalt etter at ut- og innreise blir tillatt og arenaene i Norge og utlandet åpnes.

Bidra til et kunst- og kulturtilbud som oppleves som tilgjengelig, representativt og relevant

Norsk kulturråd skal bidra til et mer tilgjengelig, representativt og relevant kunst- og kulturliv. Kulturrådet har i 2020 jobbet for å fremme mangfold i sektoren gjennom ulike roller, ordninger og fagfelt.

Norsk kulturråd har rollen som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. En tiltaksplan for arbeidet følges opp langs sju satsingsområder: strategi, dialog, virkemidler, kunnskap, kompetanse, styringsinformasjon og rekruttering.

Kulturrådet rapporterer om at det ble utviklet ny kunnskap og igangsatt kompetansebygging og dialog rundt mangfold i sektoren gjennom flere samarbeidsprosjekter i 2020, blant annet oppstart av et prosjekt innenfor StimuLab-ordningen for å nå målgrupper, **museum**programmet *Samfunnsrolle, makt og ansvar* og kompetanseprogrammet *Effektstudier på publikumsmangfold*. Kulturrådet forvalter ordningene for driftstilskudd og prosjekttilskudd til nasjonale minoriteter og den kollektive oppreisingen til romanifolket/taterne. Det ble i 2020 tildelt driftstilskudd til sju organisasjoner for nasjonale minoriteter, til 23 prosjekter for nasjonale minoriteter og til 23 prosjekter i den kollektive

oppreisningen til romanifolket/taterne. Det ble også opprettet en faggruppe for den kollektive oppreisningen.

Kulturrådet rapporterer om målrettet arbeid overfor underrepresenterte målgrupper og nye stemmer under flere tilskuddsordninger i Norsk kulturfond, blant annet etablering av en treårig forsøksordning for innkjøp av barne- og ungdomslitteratur, tilskudd til oversettelser fra samisk til norsk, og en egen utlysning for å fremme mangfold innen tidsskrift og kritikk.

Norsk Skogfinsk **Museum** – Finnskogens hus

Da regjeringen i budsjettproposisjonen for 2021 foreslo at det skulle bevilges 106,6 mill. kroner til et helårs formidlingsbygg ved Norsk Skogfinsk **Museum**s hovedarena på Svullrya, Grue kommune, Innlandet, ble det forutsatt at det faglige samarbeidet mellom Norsk Skogfinsk **Museum** og Anno **museum** ble styrket for å sikre en mer robust organisasjon for gjennomføring av prosjektet, og et større faglig nettverk som vil bidra til å gi den skogfinske kulturarven bedre vilkår. Dette sluttet Stortinget seg til i desember 2020. Bakgrunnen for forutsetningen knytter dels an til gjennomføringen av selve byggeprosjektet, og dels til det **museum**s faglige innholdet i det nye bygget. Det har vist seg krevende å finne en organisering som sikrer begge disse hensynene. Skogfinske har status som en nasjonal minoritet i Norge. I tråd med Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter vil arbeidet med det skogfinske **museum**sbygget ta hensyn til den skogfinske minoritetens rett til effektiv deltakelse i formidlingen av egen kultur. Norsk Skogfinsk **Museum** er en liten organisasjon med kun fire årsverk. Museet har engasjerte medarbeidere med store kunnskaper om den skogfinske kulturarven, men museet har ingen tidligere erfaring med byggeprosjekter eller med å fylle et stort **museum**sbygg med tidsriktig innhold. Anno **museum** har gjort seg flere slike erfaringer, og besitter med sine 145 årsverk et stort og robust **museum**s faglig miljø. Anno **museum**s nyåpnede dokumentasjonssenter på Elverum, som staten bidro med 90 mill. kroner til, har allerede sikret at Norsk Skogfinsk **Museum** får dekket sitt behov for magasin til sine samlinger. I denne situasjonen vil Kulturdepartementet tilrå at Norsk Skogfinsk **Museum** knytter seg nærmere Anno **museum** og at byggeprosjektet og det **museum**s faglige innholdet i nybygget utvikles i samarbeid mellom de to partene.

Prosjektsøknader 2022

For 2022 er det vurdert i alt 32 prosjektsøknader til Nasjonale kulturbygg. Prosjektene fordeler seg over hele landet og knytter i hovedsak an til museer og scenekunstinstitusjoner. Det er 18 av søknadene som er fornyet fra tidligere år, mens 14 er nye. Prosjektene omfatter både nybygg og oppgraderinger/ombygging av eksisterende bygningsmasse. Samlet er det søkt om nær 3,2 mrd. kroner.

Innenfor foreslått ramme og tilhørende tilsagnsfullmakt for utbetaling i senere budsjettår er det foreslått å gi tilsagn til to nye prosjekter. Tiltakene har god lokal og regional oppslutning og er vurdert til å holde høy faglig kvalitet. Samlet sett har prosjektene på posten god geografisk spredning, og de er alle omsøkte tiltak som anses som viktige for de aktuelle institusjonene.

Blant de øvrige omsøkte prosjektene er det en rekke gode og spennende prosjekter som departementet vil vurdere i senere budsjettår, deriblant utvidelse av Grieghallen gjennom det nye Griegkvartalet i Bergen, nytt museumbygg for Vest-Agder-museet i Kristiansand og hvalsenteret The Whale på Andenes. I inneværende år er både Grieg-prosjektet og The Whale tildelt 1 mill. kroner til planlegging. I inneværende år er det også tildelt 1 mill. kroner for å få belyst mulige synergier ved å utvikle ett felles nybygg for Arktisk Filharmoni og Nordnorsk Kunstmuseum.

Tabell 4.9 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning og nye tilsagn
Vis tabellen i full bredde

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	(i mill. kroner)	
				Bevilgn. forslag 2021	Gjenstår til senere år
Munchmuseet – nybygg i Bjørvika, Oslo	2014	605	485	50	70
Bergen kommune – ombygging av Sentralbadet i Bergen til scenekunsthuss	2016	230	175	0	55
Museene i Sør-Trøndelag – nytt museumsanlegg ved Orkla industrimuseum	2017	35	32	3	0
Anno museum, dokumentasjonssenter i Elverum med magasinplass til Anno og Norsk Skogfinsk Museum	2018	90	35	55	0
Telemark museum – nytt museumbygg i Brekkeparken i Skien	2018	45	30	15	0
Sørlandets kunstmuseum – Kunstsiloen	2018	175	110	50	15
Helgeland museum, nytt museumsanlegg i Sjøgata i Mosjøen	2018	32,5	21,5	0	11

(i mill. kroner)					
Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	Bevilgn. forslag 2021	Gjenstår til senere år
Vadsø kommune / Varanger museum Vadsø museum, ombygging av NRK-bygg til kvenmuseum	2018	43	27	16	0
Østfoldmuseene – ombygging av <i>St. Olavs</i> Vold arbeiderbolig, Sarpsborg	2018	11,8	6	0	5,8
Museene i Akershus – Viken bygningsvernsenter ved Follo museum, Drøbak	2018	16	8	5	3
Dalane Folke museum – formidling i Jøssingfjord Vitenmuseum og Hellenen-husene	2019	14	7	7	0
Sunnhordland museum – <i>Nye Sunnhordlandstunet</i> , fornyng av administrasjonssenteret	2019	15,2	10,8	2,4	2
Musea i Sogn og Fjordane – fellesmagasin i Angedalen, Førde	2019	40	17,3	5	17,7
Kristiansund kommune – nye lokaler for Operaen i Kristiansund og Nordmøre museum	2019	150	35	20	95
Norsk Skogfinsk Museum – <i>Finnskogens hus</i>	2020	106,6	5	6	95,6
Norsk Bergverksmuseum – <i>Jakten på sølvet</i>	2020	26	3	10	13
Den Nationale Scene i Bergen – modernisering av teaterbygningen	2021	608,4	40	284,2	284,2
Hardanger og Voss museum – Fartøyvernsenteret <i>Tett på</i>		38	0	5	33
Skrei opplevelsessenter i Lofoten		162	0	10	152
Sum prosjekter med tilsagn				543,6	852,3

Nye prosjekter foreslått på posten Nasjonale kulturbygg

Museum Nord – SKREI opplevelsessenter i Lofoten

Foreslått tilskudd: 10 mill. kroner samt tilsagn om ytterligere 152 mill. kroner i senere budsjettår, slik at den samlede statlige medvirkningen blir 162 mill. kroner.

Museum Nord har søkt om statlig medfinansiering til utvikling av et opplevelsessenter som fokuserer på den norsk-arktiske torskestammen skrei og dens betydning for samfunnsbyggingen. Søknadssummen utgjør 1/3 av den totale prosjektkostnaden på 530 mill. kroner. Prosjektet innebærer et nybygg på 5200 m² lokalisert til Storvågan i Vågan kommune i Lofoten, på et område der Museum Nord allerede har flere aktiviteter: Lofotmuseet, Lofotakvariet og Galleri Espolin. Opplevelsessenteret vil samle alt dette til én opplevelse. Samtidig vil SKREI inneholde et sentralmagasin for Museum Nord, og det tar sikte på å være en arena for forskning innenfor flere fagområder som vil levere kunnskap

inn i en formidling som hele tiden følger utviklingen av kulturen, fisket og naturressursene.

Hardanger og Voss museum – Fartøyvernssenteret: Tett på

Foreslått tilskudd: 5 mill. kroner samt tilsagn om ytterligere 33 mill. kroner i senere budsjettår, slik at den samlede statlige medvirkningen blir 38 mill. kroner.

Hardanger fartøyvernssenter inngår som avdeling i Hardanger og Voss museum, og er et nasjonalt kompetansesenter for vern og restaurering av historiske fartøy. Det er også et museum for maritime håndverksfag, maritim historie og kystkultur. De har utviklet prosjektet *Tett på*, som har som mål at publikum skal komme tett på maritim kultur, historie og håndverk. Dette vil skje gjennom oppgraderinger av eksisterende fasiliteter samt etablering av Kulturnaustet, som realiseres gjennom ombygging av et næringsbygg på den nyervervede naboeiendommen. Kulturnaustet skal romme publikumsmottak med formidlingsarealer, kafé, fagbibliotek og dokumentasjonssenter som skal være åpent for publikum, samlokalisering av kontorer, garderobe, kantine, samt oppgradering av lærlingeverkstedet. Dette vil gi mer rom for formidling av håndverk og gi bedre forhold for de ansatte.

Rapport 2020

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2020 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk, samt oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Norsk kulturfonds avsetning til det visuelle kunstfeltet og tilskudd til arkitektur og offentlige rom budsjettet under kap. 320 rapporteres under kap. 320.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til bygg og offentlige rom for å være tilfredsstillende.

Nasjonale kulturbygg

På denne posten gis det tilskudd og tilsagn om tilskudd som strekker seg over flere budsjettår. I 2020-budsjettet bevilget Stortinget tilskudd og tilsagn til i alt 28 ulike byggeprosjekter fra denne posten. Prosjektene omfatter både museer og scenekunstarenaer og har god geografisk spredning. Det største av prosjektene er det nye Munchmuseet i Bjørvika, som etter planen skal åpnes for publikum i oktober 2021. Av andre store prosjekter kan nevnes Bergen kommunes ombygging av Sentralbadet i Bergen til scenekunsthus, Sørlandets kunstmuseum^s nye anlegg, Kunstsiloen i Kristiansand og Kristiansund kommunes realisering av nye lokaler for Operaen i Kristiansund og Nordmøre museum. Ansvar for gjennomføringen av byggeprosjektene på denne posten ligger hos tilskuddsmottakeren. Departementet følger opp prosjektene ut fra framdrift og de rapporterte likviditetsbehovene.

Rapport 2020

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) i 2020:

- Nidarosdomen og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.

NDRs største og mest ressurskrevende oppgaver er knyttet til sikring, vedlikehold og restaurering av Nidaros domkirke og Erkebispegården. I 2020 ble

ny innvendig belysning i Nidaros domkirke ferdigstilt og totaltrehabiliteringen av Artilleribygget i Erkebispegården avsluttet. Arbeidet med restaurering av Kongeinngangen på domkirken, som ble påbegynt i 2010, er videreført med sikte på ferdigstilling i 2021. For å sikre leveranser av riktig steinkvalitet til ulike behov er det arbeidet videre for å gjenåpne Grunnes-bruddet i Målselv i Troms. Videre er steinmaterialet og gipssamlingen i magasinet på Dora katalogisert og systematisert. Katalogiseringen vil bli tilgjengeliggjort gjennom samlingsforvaltningssystemet Primus (Digitalt **Museum**). I tillegg har arbeidet med å ferdigstille et planverk for målrettet formidlingsarbeid fram mot Norges 1000 års-jubileum i 2030 stått sentralt i 2020.

Formidlingen av Nidarosdomen og Erkebispegården som levende kulturminner og kirkelige byggverk ble preget av covid-19-pandemien. Mens antall besøkende til Nidarosdomen og Erkebispegården i 2019 var på 434 704, var antallet i 2020 på 177 114. Med unntak av Riksregalieuutstillingen, som har vært stengt hele året, har øvrige publikumsanlegg vært åpne bortsett fra i perioden med nasjonal nedstengning. Nedgangen i antall besøkende skyldes i hovedsak få utenlandske besøk. For å møte situasjonen ble det raskt utarbeidet tiltak rettet mot et norsk publikum, særlig familier. Blant annet gjaldt dette konseptet «Sommer i Borggården», en festival med mer enn 500 programposter over 24 dager. Resultatet ble et vellykket samarbeid mellom NDR og lokalt kultur- og næringsliv, og et tilbud som ble godt mottatt av besøkende. Tiltakene bidro til at antall besøkende i fellesferieukene var om lag det samme i 2020 som i 2019.

NDR er et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, og har også i 2020 utført eksterne oppdrag, blant annet glassarbeider til Aurskog kirke og Stavanger domkirke. Omfanget av eksterne oppdrag har imidlertid vært mindre i 2020 enn tidligere år. NDR har også en overordnet oppgave i å holde ved like og føre videre unike håndverkstradisjoner, og å utvikle disse. Innskriving på UNESCOs fortegnelse over gode vernepraksiser for immateriell kulturarv, sammen med bygghytter i Frankrike, Tyskland, Sveits og Østerrike i 2020, er en anerkjennelse av arbeidet. Innskrivingen bidrar også til å løfte fram den særskilte håndverkskompetansen innen de kulturhistoriske restaureringsfagene som er samlet i NDR.

Innen pilegrimsarbeidet har NDR jobbet med videreutvikling av infrastruktur gjennom Servicebu-prosjektet som forventes ferdigstilt i 2021. De fire planlagte regionale sentrene langs Kystpilegrimsleia, Avaldsnes, Bergen, Selje og Smøla, er

etablert med prøvedrift i 2020, finansiert av kommunale og fylkeskommunale midler. Bruken av pilegrimsledene, som har økt jevnt over flere år, falt betydelig i 2020, noe som antas å ha sin grunn i covid-19-pandemien.

Det er departementets vurdering at måloppnåelsen i 2020 har vært tilfredsstillende.

Utenlandske krigsgraver i Norge

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen i 2020:

- Krigsgravene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Departementet gjennomfører inspeksjonsreiser til krigsgravplassene i Norge. Fra inspeksjonene rapporteres det om et jevnt over godt vedlikehold. Norske krigsgraver i utlandet blir vedlikeholdt og ivaretatt etter avtale med Commonwealth War Graves Commission. Det store flertallet av krigsgraver i Norge er lokalisert i Oslo, Bergen, Trondheim, Narvik, Alstahaug og Saltdal. De lokale gravplassmyndighetene rapporterer årlig til departementet om virksomheten.

I 2020 var tilskuddet til kirkelige fellesråd og kommuner for vedlikehold av krigsgraver på 3 mill. kroner. I 2020 ble det gjennomført navnemerking av de sovjetiske krigsgravene på Vestre gravlund i Oslo, og gjennomført forberedelser til navnemerking ved Jørstadmoen krigsgravplass ved Fåberg utenfor Lillehammer, samt i Gjøvik, Kristiansund N, Orkdal, Sande i Vestfold og Sunndal. Det ble gjennomført restaurerings- eller vedlikeholdsprosjekter i Beisfjord, Elverum, Grong, Harstad, Mo i Rana, Mosjøen, Oslo, Tjøme og Trondheim. Det er departementets vurdering at måloppnåelsen i 2020 har vært tilfredsstillende.

Kap. 3327 Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.

(i 1 000 kr)

Post/Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01 Ymse inntekter	18 294	31 508	32 165
02 Inntekter ved oppdrag	4 297	4 209	4 297
Sum kap. 3327	22 591	35 717	36 462

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs-, billett- og leieinntekter knyttet til Nidarosdomen og anleggene i Erkebispegården, jf. kap. 327, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, samt gaver mv., jf. kap. 327, post 21.

Kap. 328 Museer m.m.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Det nasjonale museumsnettverket	2 195 085	2 285 920	2 266 555
78	Andre museums- og kulturverntiltak	180 980	79 000	83 380
	Sum kap. 328	2 376 065	2 364 920	2 349 935

Innledning

Bevilgningene til museer og andre museums- og kulturverntiltak bygger opp under de nasjonale målene om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av ypperste kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, å tilby møteplasser og bygge fellesskap, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Regjeringen la våren 2021 fram en ny museumsmelding, Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, som viser retningen for museumspolitikken framover, forankret i de overordnede kulturpolitiske målene. Museumsmeldingen ble behandlet i Stortinget 7. juni 2021, jf. Innst. 573 S (2020–2021). Meldingen beskriver regjeringens museumspolitikk i et generasjonsperspektiv, fram mot 2050. Den løfter fram museer som relevante samfunnsinstitusjoner som bidrar til å sikre infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Det legges vekt på at museer må være oppdaterte og aktuelle i hva de samler på, hvordan de formidler kunnskap og hvordan de samhandler med omverden. Meldingen framhever museenes rolle som kunnskapsinstitusjoner med høy tillit og som viktige arenaer for troverdig kunnskapsformidling. Kapitlet omfatter årlige driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket samt driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. I tillegg omfatter bevilgningen midler til andre museums- og kulturverntiltak.

Mål og strategier for 2022

Regjeringen ønsker at museumssektoren på best mulig faglig grunnlag er offensivt rettet mot sine omgivelser og profesjonell i sine arbeidsformer og faglige prioriteringer.

Målene for bevilgningene til museer og andre kulturverntiltak er å legge til rette for institusjonenes videre utvikling gjennom:

- solid kunnskapsproduksjon
- relevant formidling
- helhetlig samlingsutvikling
- trygg ivaretagelse
- aktiv samhandling

Regjeringen legger til grunn at museene selv er sentrale aktører i sin utvikling. Profesjonell og solid drift er avgjørende for å få dette til. Trygg økonomi- og ressursstyring, systematiske prioriteringer, godt planverk, god digital kompetanse og effektiv bruk av digitale verktøy, god museumsfaglig kompetanse og godt samspill med andre aktører vil framover være viktige styringsparametere for museumspolitikken. Det er også avgjørende at museene aktivt søker partnerskap som legger grunnlag for solid økonomi forankret i ulike finansieringskilder.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke museer og andre museums- og kulturverntiltak som i ulik grad bidrar til å nå målene innenfor dette området. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet innenfor rammene av de overordnede målene.

Konsekvenser av covid-19

Som følge av smitteverntiltakene under covid-19 har mange museer, på lik linje med andre kulturinstitusjoner, måttet holde stengt eller redusert sin publikumsrettede aktivitet. Kulturdepartementet har i flere runder gjennom pandemien gitt ekstra støtte til museer dels for å kompensere inntektsbortfallet og dels for å stimulere til aktivitet. Midlene har bl.a. bidratt til økt digitalt tilbud og sikret at institusjonene kunne opprettholde aktivitet.

Erfaringene fra denne perioden er verdifulle bl.a. i arbeidet med videreutvikling av digitale formidlingstilbud og arbeidet med nye målgrupper. Flere museer i Norge har rettet seg mer mot nærområdet og lokalsamfunnet, noe som er

relevant for å styrke museer som inkluderende fellesarenaer. Erfaringer viser videre at flere museer har under pandemien intensivert arbeidet med både samlingsforvaltning, bygningsvern og har startet viktige samtidsdokumentasjonsprosjekter.

Kulturdepartementet har gjennom pandemien opplevd en svært profesjonell og kompetent sektor på mange områder. Museumssektoren har vist gode evner til å manøvrere i et ukjent terreng. Sektoren har vist kreativitet, testet ut nye formidlingsformer og omprioritert ressurser for å løse oppgaver på beste måte. Kulturdepartementet vil sette i gang en undersøkelse av covid-19-pandemiens effekter på museumssektoren for å fange opp de ulike erfaringene som er gjort i denne perioden blant annet når det gjelder økonomi, digitalisering og formidling. Undersøkelsen vil settes i gang når pandemien har lagt seg og museene er tilbake i tilnærmet normal drift.

Museum

Det viktigste statlige virkemidlet på området er tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, som er et resultat av museumstreformen iverksatt i 2001. I 2022 omfatter Det nasjonale museumsnettverket 61 institusjoner. Målene med reformen har vært å profesjonalisere driften og styrke fagmiljøene ved de museene som mottar fast driftstilskudd fra Kulturdepartementet, ved å bygge større museumsenheter.

Resultatene av museumstreformen er ulike i ulike regioner og institusjoner. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner, men i store deler av landet er målet med museumstreformen langt på vei innfridd organisatorisk. Gjennom strukturelle grep og styrket økonomi har staten bidratt til å bygge opp en mer profesjonell og organisatorisk robust museumssektor som er i stand til å foreta gode faglige prioriteringer og ha sterke fagmiljøer. Departementet legger til grunn at det i alle regioner og institusjoner i det nasjonale museumsnettverket i dag er bedre forutsetninger for videre museumsfaglig utvikling enn før museumstreformens tid.

Museene i Det nasjonale museumsnettverket kan sies å være kjernen i Kulturdepartementets museumspolitik. Dels handler dette om at disse museene systematisk har blitt styrket gjennom økte bevilgninger og faglig

utvikling som følge av museumreformen. Dels handler det om at det er disse museene det er samlet mest systematisk kunnskap om. Disse museene kan derfor sies å ha et særlig godt utgangspunkt for å være ledende i den videre utviklingen av sektoren. Samtidig er det viktig framover å bygge sterkere faglige bruer mellom disse museene og museer under andre departementer og forvaltningsstrukturer.

Museer er sentrale aktører i den grunnleggende infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Regjeringen mener at det også framover er dette som først og fremst legitimerer at det offentlige engasjerer seg for museumssektoren. I dette er det særlig viktig å sikre mangfold og representativitet. Regjeringen mener at den videre utviklingen av museumssektoren vil være preget av noen store grunnleggende utviklingstrekk. Globalisering og digitalisering endrer både tilgang og samspill med omverden. Klimautfordringer og arbeidet for en bærekraftig framtid vil prege alle deler av samfunnsutviklingen.

Den digitale utviklingen vil også framover prege museumshverdagen og kreve økt digital forståelse og kompetanse i museer. Den teknologiske utviklingen fordrer gode løsninger for raskt å kunne tilpasse seg nye forventninger. Digitalisering har så langt gjerne handlet om registrering og formidling for museenes del. Framover vil det også være nødvendig å øke den digitale forretningsforståelsen og kompetansen til å håndtere spørsmål knyttet til rettigheter og eierskap til digitalt materiale. Ikke minst er dette sentralt i møte med de store, globale aktørene for publisering og deling. Det ligger også et stort formidlingspotensial i digitale plattformer og digital teknologi. Museer skal framover ha økt fokus på dette området.

Museer er kunnskapsinstitusjoner i bred forstand. De er steder for læring og videreformidling av kunnskap for et bredt sammensatt publikum. Å få mer innsikt og forståelse er en av de viktigste motivasjonene brukere har for å gå på museum. Solid kunnskapsproduksjon er en viktig forutsetning for utvikling av relevante formidlingstilbud. Museer skal framover ha en enda tydeligere rolle som kunnskapsinstitusjoner knyttet til forskning, immateriell kulturarv, kulturelt samspill og kritiske perspektiver.

Formidling av kunnskap til ulike brukergrupper er en av de viktigste oppgavene for museer. I dette er det viktig at formidlingen oppleves relevant og interessant for de ulike brukerne av museer. Formidling ved museer handler både om budskap som museer deler med sitt publikum, og samspill og dialog med sine

brukere. Den fysiske og den digitale formidlingen må utfylle hverandre på måter som styrker museumsformidlingen i stort. Museer gir barn og unge unike læringserfaringer. Det er viktig at museene videreutvikler sin posisjon som læringsarenaer i bred betydning, og at det skjer i samspill med forskning om læringsprosesser i museer og i tett dialog med skoleverket.

Museer forvalter store samlinger av gjenstander, bygninger, foto, arkiv m.m. Museenes samlinger er grunnlaget for alt arbeid museer gjør både når det gjelder kunnskapsutvikling og formidling. Utfordringen for museer ligger i å være faglig oppdaterte og oppmerksomme på tendenser som medvirker til at kulturuttrykk enten kan dominere eller være marginalisert. Det er viktig at museer gjennom ulike samarbeidsformer bidrar til en mer koordinert og helhetlig samlingsutvikling. Målet er at samlingsarbeidet er dekkende og balansert med tanke på mangfold og representativitet både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Å ta vare på gjenstandssamlinger i museer krever gode oppbevaringsforhold og tilstrekkelig grad av sikring. Trygg ivaretagelse av samlinger må ses i sammenheng med helhetlig samlingsutvikling. En viktig oppgave for museer er også å ta vare på den immaterielle delen av kulturarven gjennom å legge til rette for at håndverkstradisjoner og kulturuttrykk blir ivaretatt gjennom aktiv bruk. Samarbeid utover egen institusjon har lenge vært en viktig del av museenes arbeidsform. Det er viktig at museene framover legger vekt på sin rolle som en samhandlende aktør på tvers av fagfelt, institusjoner, brukergrupper og interessenter.

Samspillet mellom museer og de frivillige er også en verdifull ressurs som må tas vare på framover. Frivillig innsats står sterkt i Norge. Høy frivillig deltakelse er avgjørende for den tilliten vi har i samfunnet vårt, en tillit som også museer er med på å forvalte. Frivillig innsats medvirker til å sikre felles kulturarv og er avgjørende for mye av virksomheten i museer. Det er lagt ned flere hundre årsverk med frivillig innsats ved museer. Museenes samarbeid med de frivillige er en viktig del av museumsarbeidet. Lokal forankring, større aktivitet og kunnskapsdeling er sentrale gevinster av slikt samarbeid. Dette må videreutvikles i takt med endringer i både de frivillige sine interesser og samfunnsutviklingen ellers. Departementet ønsker å styrke forskning og kunnskapsarbeid om museer og de frivillige i tiden som kommer.

Skværriggerne

Kulturdepartementet gir årlig driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. Det gjelder barken Statsraad Lehmkuhl og fullriggerne SS Sørlandet og Sk/S Christian Radich, som har hjemmehavn i henholdsvis Bergen, Kristiansand og Oslo. Disse tre skværriggerne ble bygd som skoleskip i første halvdel av 1900-tallet for opplæring av sjøfolk.

Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet er landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur.

Den nye **museum**sbygningen på Vestbanen i Oslo er nå ferdig og museet arbeider med å flytte inn samlingene og montere den nye, faste samlingsutstillingen. Åpningsdatoen er fastsatt til 11. juni 2022. Det nye museet blir Nordens største kunst**museum** med 90 utstillingsrom. Den store lyshallen på hele 2 400 kvm. skal brukes til skiftende utstillinger. Dette vil gi helt nye muligheter for formidling av et bredt spekter av visuelle kunstuttrykk. Samtidig etablerer bygget helt nye rammer for optimal bevaring av nasjonale kunstsatter.

Ideen om Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble lansert i St.meld. nr. 22 (1999–2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving*; ABM-meldingen. Stortinget sluttet seg til dette, og Stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst ble opprettet av staten ved Kultur- og kirke departementet 1. juli 2003. Virksomhetene ved de tidligere institusjonene Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Kunstindustrimuseet i Oslo og Norsk Arkitektur**museum** inngikk i det nye museet. Fra 1. juli 2005 ble Riksutstillings virksomhet innlemmet i Nasjonalmuseet, og i 2014 fikk museet forvaltningsansvaret for Villa Stenersen. Stortinget besluttet i 2013 å reise et nytt bygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen i Oslo, jf. Prop. 108 S (2012–2013) *Nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen* og Innst. 337 S (2012–2013). Målet med nybygget er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formidlings senter for de visuelle kunstartene. Museet skal være en nyskapende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå.

Nasjonalmuseet flytter sin tidligere virksomhet fra Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst og Kunstindustrimuseet til nybygget på Vestbanen. I tillegg avvikles de verkstedsfasilitetene som Nasjonalmuseet har disponert til nå, samt det aller meste av eksterne magasiner.

Ordning for forsikring av kunst- og kulturgjenstander

Ved Stortingets behandling av Innst. 14 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020), ble det vedtatt å erstatte den statlige forsikringsordningen for innlånt kunst fra utlandet slik at staten fra 2021 gikk over til å dekke visningsinstitusjonenes utgifter til kommersiell forsikring i stedet for å stille statlig fullgarantiforsikring for innlånte verk. Ordningen administreres av Norsk kulturråd. Kulturdepartementet har fastsatt retningslinjer som angir vilkår for gjennomføring, samt ordningens omfang og avgrensning.

I forslaget til bevilgning på kap. 328, post 78 er det ført opp midler til denne ordningen.

Budsjettforslag 2022

Post 70 Det nasjonale **museum**snettverket

Bevilgningen på denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i Det nasjonale **museum**snettverket. I 2022 omfatter **museum**snettverket 61 enheter.

Bevilgningen på posten for 2021 inkluderer det ekstraordinære covid-19-tilskuddet på 59,8 mill. kroner til institusjonene for første halvår 2021.

Bevilgningen for 2022 foreslås redusert tilsvarende.

I Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* har regjeringen pekt på særskilte **museum**ssatsinger knyttet til løft for kystkultur. På bakgrunn av dette foreslås det 6 mill. kroner i økte midler til enkelte museer som forvalter og formidler ulike sider av kystkulturhistorien. Det foreslås økte midler til Vest-Agder-museet knyttet til leie og drift av nytt magasin. Det foreslås videre økte midler til Haugalandmuseet og Sunnhordland **museum** for å legge til rette for faglig styrking av disse institusjonene og bidra til økt samarbeid mellom disse. Det foreslås en økning til Nordmøre **museum** knyttet til utvikling av

Geitbåtmuseet som kompetansesenter for tradisjonsbåter og handlingsbåren kunnskap i nyrenoverte lokaler.

Museumsmeldingen vektlegger også kunst i nord som et viktig område med behov for et løft i årene som kommer. På bakgrunn av dette foreslås det 3 mill. kroner til Nordnorsk Kunstmuseum til styrking av virksomheten i Tromsø, blant annet knyttet til utvidelse av magasinkapasiteten. Det foreslås videre 3 mill. kroner til etablering av en ny avdeling av Nordnorsk Kunstmuseum i Bodø. Departementet har en forventning om regional og lokal medfinansiering av museets nye avdeling i Bodø.

Museumsmeldingen understreker museumssektoren som samhandlende sektor og peker på at utvikling skjer gjennom økt samarbeid og deling av kompetanse og ressurser. På bakgrunn av dette foreslås det 1 mill. kroner til IRMAS – Interregionalt marinarkeologisk samarbeid mellom Museum Stavanger, Norsk Folkeuseum og Museum Vest.

Det foreslås videre å øke bevilgningen til KODE Kunstmuseer og komponisthjem med 15 mill. kroner knyttet til rehabilitering av Ole Bulls villa Lysøen med bakgrunn i Prop. 195 S (2020–2021) og tilhørende Innst. 600 S (2020–2021). Økt tilskudd til Ole Bulls villa Lysøen er i tråd med satsing i museumsmeldingen knyttet til ivaretagelse av bygningsarven ved museene.

Tabell 4.16 Fordeling av bevilgningen på kap. 328, post 70, årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Vis tabellen i full bredde

	(i 1 000 kr)			
Museum	Årsverk ¹ 2020	Besøk 2020	Bevilget 2021 ²	Forslag 2022
Blaafarveværket	26	90 843	10 790	11 005
Buskerudmuseet	61	40 498	25 030	24 135
Drammens museum for kunst og kulturhistorie	13	19 117	8 650	8 620
Galleri F15	15	19 223	13 590	13 610
Henie Onstad Kunstsenter	21	56 352	14 110	14 390
MiA – Museene i Akershus	100	108 291	31 895	31 125
Norsk Bergverksmuseum	18	11 615	18 770	17 900
Østfoldmuseene	60	92 871	31 760	31 960
Nasjonalmuseet	227	61 996 ³	881 370	881 370
Norsk Folkeuseum	201	193 427	178 770	182 345
Norsk Teknisk Museum	65	108 373	38 705	34 785
Oslo Museum	38	22 295	15 370	15 360
Anno museum	130	99 730	71 175	69 655
Gudbrandsdalsmusea	14	66 484	5 080	5 085
Lillehammer museum	93	110 027	79 900	78 010
Mjøsmuseet	33	27 267	10 240	10 320
Randsfjordmuseet	20	16 136	8 700	8 760

(i 1 000 kr)

Museum	Årsverk ¹ 2020	Besøk 2020	Bevilget 2021 ²	Forslag 2022
Valdresmusea	20	21 174	12 345	12 315
Norsk Industriarbeidermuseum	39	77 263	21 735	20 875
Preus museum	14	13 775	14 685	14 875
Telemark Museum	38	35 593	17 450	16 465
Vest-Telemark museum	19	28 544	8 220	7 590
Vestfoldmuseene	77	108 151	41 485	40 675
Aust-Agder museum og arkiv	56	41 660	23 955	24 080
Næs Jernverksmuseum	6	11 451	2 770	2 705
Sørlandets Kunstmuseum	33	21 837	12 855	12 745
Vest-Agder-museet	63	59 441	30 320	32 680
Dalane folkemuseum	16	37 430	3 995	4 010
Haugalandmuseet	20	21 352	6 205	7 195
Jærmuseet	70	139 996	22 755	21 425
Museum Stavanger	53	79 289	25 190	24 830
Ryfylkemuseet	17	10 313	6 540	6 595
Baroniet Rosendal	12	46 700	2 060	2 100
Bymuseet i Bergen	58	44 034	20 935	19 705
Hardanger og Voss museum	59	24 299	12 930	12 495
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	64	73 968	51 295	46 645
Kraftmuseet	16	15 178	7 405	7 430
Musea i Sogn og Fjordane	63	26 590	41 420	41 310 ⁴
Museum Vest	60	65 903	21 675	19 965
Museumssenteret i Hordaland	40	9 578	13 280	12 985
Sunnhordland Museum	9	42 351	3 435	4 465
Viti (tidl. Musea på Sunnmøre)	48	54 947	25 900	25 100
Nordmøre museum	34	41 071	8 650	9 620
Nynorsk kultursentrum	26	12 183	23 570	23 425
Romsdalsmuseet	28	61 419	10 830	9 915
Museene i Sør-Trøndelag	199	193 221	139 945	136 595
Museet Midt	38	44 124	14 650	13 995
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	50	83 625	30 460	29 395
Helgeland Museum	35	48 881	19 535	19 315
Museum Nord	76	106 604	23 805	24 280
Nordlandsmuseet	54	61 678	20 780	19 280
Norsk Luftfartsmuseum	29	26 600	14 350	14 740
Midt-Troms Museum	25	12 205	4 900	4 940
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	25	15 905	6 695	6 310
Nord-Troms Museum	9	3 649	4 740	4 805
Nordnorsk Kunstmuseum	17	9 937	26 670	32 930
Perspektivet Museum	8	23 198	3 895	3 920
Sør-Troms Museum	29	21 174	13 080	12 270
Varanger museum	23	33 907	15 220	15 075
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	28	26 344	5 925	4 015
Svalbard museum	3	12 308	3 475	2 035
Sum	2 841	3 093 395	2 285 920	2 266 555

¹ Årsverk inkluderer også frivillige årsverk.

² Bevilgningen for 2021 inkluderer det ekstraordinære covid-19-tilskuddet på 59,8 mill. kroner til institusjonene for første halvår 2021. Nasjonalmuseet, Norsk

Folke**museum**, Henie Onstad Kunstsenter, Blaafarveværket, Baroniet Rosendal, Norsk Luftfartsmuseum, **Museum** Nord mottok ikke covid-19-tilskudd over denne posten. Bortsett fra Nasjonalmuseet mottok disse institusjonene ekstraordinært covid-19-tilskudd fra kap. 325, post 77.

³ Museet hadde et totalt besøk på 61 996 i 2020. Besøkstallet gjenspeiler **museum**sstatistikken og er fratrukket besøkende i andre museer, hvor vandrestillingen i regi av Nasjonalmuseet har vært vist i løpet av 2020. Dette er nødvendig for å unngå dobbeltrapping av utstillinger på turné. Hovedårsaken til nedgangen i besøkstallet de siste årene er stenging av museets største visningssteder grunnet flyttingen til Vestbanen: Kunstindustrimuseet (2016), Museet for samtidskunst (2017) og Nasjonalgalleriet (januar 2019), samt situasjonen med Covid-19.

⁴Tilskuddet til Jacob Sande-senteret på 1 mill. kroner kanaliseres via Musea i Sogn og Fjordane og inngår i forslag til museets samlede tilskudd for 2022. Post 78 Andre **museum**s- og kulturverntiltak

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på **museum**s- og kulturvernområdet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2022 på posten, framgår av tabell 4.17 nedenfor.

I Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* har regjeringen pekt ut forskning som ett av flere viktige satsingsområder i årene som kommer. **Museum**ssektoren er en forskende sektor og det er viktig at kulturarvsmaterialet som museer forvalter blir forsket på slik at kunnskap ikke går tapt. Det foreslås å øke bevilgningen med 5 mill. kroner til stipendiatstillinger til **museum**sforskning. Midlene skal forvaltes av Forskningsrådet.

Tabell 4.17 Oversikt over fordeling av bevilgning på kap. 328, post 78

	(i 1000 kr)	
	2021 ¹	2022
Astrup Fearnley Museet	1 125	1 150
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 835	4 820
Håndverksutdanning – samarbeid med KD og KLD	2 355	2 405
Ishavsmuseet Aarvak	1 000	1 020
Jødisk Museum i Oslo	7 430	7 515
Jødisk Museum Trondheim	2 540	2 555
Kistefos-museet	1 125	1 150
Norsk Skogfinsk Museum	3 195	3 260
Samiske gjenstander ved tyske museer	2 000	2 040
Skibladner	2 750	2 805

	(i 1000 kr)	
	2021 ¹	2022
Fullriggeren Sørlandet	12 825	13 085
Skoleskipet Christian Radich	11 150	11 375
Statsraad Lehmkuhl	16 600	16 930
Årets norske museum	70	70
Forsikringsordning – innlånt kunst	10 000	8 200
Forskningsmidler/stipendiater	0	5 000
	79 000	83 380

¹ Bevilgningen på posten for 2021 inkluderer det ekstraordinære covid-19-tilskuddet til Det Internasjonale Barnekunstmuseet, Jødisk museum i Oslo og Jødisk Museum Trondheim. Det samlede covid-19-tilskuddet til disse institusjonene utgjør kr 210 000. For 2022 er bevilgningen redusert tilsvarende.

Rapport 2020

Rapporten omfatter museene under kap. 328.

Målene for bevilgningene til museer og visuell kunst for 2020 var å legge til rette for at

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle
- museene formidler kunnskap og opplevelse
- museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige
- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap
- visuelle kunstuttrykk skapes, formidles og blir etterspurt

Museene er ulike både når det gjelder størrelse og bredde i forvaltningsansvar, og har ulik grad av statlig finansiering. Med grunnlag i de overordnede målene for bevilgningene definerer museene selv konkrete mål for sin virksomhet, og samlet bidrar institusjonene til å nå de overordnede målene for sektoren.

Rapporten bygger på innsendte rapporter og statistikk fra museene² på Kulturdepartementets budsjett. Selv om 2020 ble et år preget av usikkerhet og endringer knyttet til koronapandemien, viser rapporteringen at museene har arbeidet i samsvar med målene og de faglige forventningene som kan stilles til profesjonell museumsdrift. Tall for hele museumssektoren blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Norsk kulturråd.

Det nasjonale museumsnettverket

Covid-19-pandemien medførte at museenes publikumsrelaterte aktivitet var sterkt redusert i forhold til et normalår. Planer ble endret og formidling ble gjennomført på nye måter, bl.a. digitalt. Selv om andre deler av museenes ansvarsområder ikke har vært påvirket i like stor grad, har arbeidet med smittevern og strategier for å etterleve nasjonale og lokale regler og restriksjoner krevd mye tid for både museumsledelse og ansatte i 2020. Museene rapporterer om avlysninger, utsettelse, nye utfordringer og delvis manglende måloppnåelse som følge av koronapandemien, men rapporteringen viser samtidig evne til omstilling, fornying og tilpassing til situasjonen. Med dette utgangspunktet vurderes måloppnåelsen for bevilgningene til museene samlet sett å være tilfredsstillende.

Besøktallet ved museer ble i 2020 omtrent halvert i forhold til 2019 grunnet nedstengninger, smittevernrestriksjoner og nedgang i turisme. Flere museer rapporterer likevel om godt sommerbesøk, blant annet grunnet høy innenlandsturisme og økt satsing på formidling på utendørsarenaer. Billetinntektene og andre publikumsrelaterte inntekter gikk drastisk ned, men de statlige kompensasjonsordningene som kom museene til gode i løpet av 2020, har i stor grad kompensert for denne nedgangen.

Pandemien har også virket inn på det museumsfaglige arbeidet i 2020. På den ene siden rapporterer museene om avlysninger, utsettelse og utfordringer med gjennomføring og måloppnåelse. På den andre siden viser rapportene evne til omstilling, fornying og tilpasning til den spesielle situasjonen.

Fornyning

Museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle

Rapporteringen fra museene viser at samfunnsrolle- og fornyingsperspektivet i økende grad innlemmes i arbeidet på de ulike ansvarsområdene. Det samme gjelder målsettinger om kulturelt mangfold, relevans og representativitet.

Målsettinger om sterkere organisatoriske og museumsfaglige institusjoner ligger til grunn når tidligere selvstendige institusjoner slår seg sammen. For Musea på Sunnmøre var 2020 det første felles driftsåret for de tidligere selvstendige virksomhetene Sunnmøre Museum, Stiftelsen Kulturkvartalet og Folkemusikkarkivet.

De faglige **museums**nettverkene ble etablert for å utvikle samarbeid og arbeidsdeling, sikre faglig sammenheng og god ressursutnyttelse, samt utvikle kompetanse og ny kunnskap i **museum**ssektoren. Med få unntak er samtlige museer på Kulturdepartementets budsjettområde med i ett eller flere av disse nettverkene, og rapporteringen gir inntrykk av at nettverksdeltakelse oppleves som viktig for å styrke og utvikle arbeidet i museene.

Et annet viktig virkemiddel for utvikling av **museum**ssektoren er programmidler som utlyses av Norsk kulturråd. De tre programområdene for perioden 2018–2020 har vært *Digitalisering og digital samlingsforvaltning*, *Samfunnsrolle, makt og ansvar* og *Forskning i museer*. Programperioden skal avsluttes og oppsummeres i 2021. Programarbeidet gir grunnlag for langsiktige prosjekter og kunnskapsoverføring mellom museene, og programmene bidrar til å øke kvalitet, kunnskap og kompetanse i landets museer.

Det varierer hvordan museene fyller samfunnsrolle- og fornyingsbegrepene, noe som kan forklares ut fra museenes ulike formål, samlinger og geografisk tilknytning. I varierende grad rapporterer museene om eget arbeid med samfunnsrelevante og aktuelle temaer, om deltakelse i demokratiske prosesser gjennom refleksjoner og debatt og om museenes rolle som arenaer for ytring. Museene er viktige forvaltere og formidlere av immateriell kulturarv, og om lag 60 pst. av museene rapporterte om planer og strategier for arbeid på dette området.

Museene er også viktige lokale møteplasser og samarbeidsarenaer for frivillig kulturvernsarbeid. Nedstenging og smittevernrestriksjoner la en demper på slik aktivitet i rapporteringsåret. I 2020 ble det utført frivillig innsats tilsvarende 118 ubetalte årsverk ved de rapporterende museene, en nedgang fra året før da det var 215 ubetalte årsverk. I alt var det om lag 2 600 frivillige knyttet til de samme museene, en vesentlig nedgang fra vel 4 900 frivillige året før.

Formidling

Museene formidler kunnskap og opplevelse

Museenes formidlingsarbeid har tidligere år vært preget av høy publikumsaktivitet og målrettet arbeid mot skoleverket som positive trekk. Andelen museer med formidlingsplaner stiger fortsatt, og er en indikator på mer systematisk formidlingsarbeid. Museenes formidlingsarbeid og måloppnåelse for

2020 var preget av store endringer av planlagte formidlingstilbud, da koronapandemien førte til en radikal nedgang i museumsbesøk sammenlignet med tidligere år. Museene på Kulturdepartementets budsjett hadde vel 3,3 mill. besøkende i 2020, omtrent en halvering fra året før. Deltakelse i pedagogiske opplegg gikk også ned, med fylkesvise variasjoner som følge av ulike koronarestriksjoner. Flere museer har gjennomført store deler av formidlingen digitalt, og alle museene under det nasjonale museumsnettverket har hatt ulike digitale formidlingstilbud i året som gikk. Museene har likevel et større potensial for utvikling av digital formidling og innholdsproduksjon, særlig med tanke på målgruppetenking.

Den nasjonale bruker- og bruksundersøkelsen i museene som ble gjennomført 2019/2020 skal også fungere som et verktøy for utvikling og forbedring i det enkelte museum. Grunnet pandemien er ikke tallene representative for et normalår, men gir et grunnlag for videreutvikling av undersøkelsen i samarbeid med museene.

Forvaltning

Museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige

Museene under Kulturdepartementet forvalter store og komplekse samlinger som skaper utfordringer for mange museer, både når det gjelder oppbevaringsforhold, oversikt og prioriteringer. I 2020 hadde museene under Kulturdepartementet forvaltningsansvar for vel 40 mill. objekter (kunsthistoriske, kulturhistoriske, arkeologiske og naturhistoriske gjenstander, samt fotografier, farkoster og kulturhistoriske bygninger) i samlingene sine. I tillegg kommer 32 404 dekar kulturlandskap og 1 758 dekar hageanlegg, levende samlinger og kildesamlinger/arkiv.

Museenes samlingsforvaltning i 2020 kan oppsummeres med at de fleste museer har planverk på plass, men at det er lite progresjon i registrering og digitalisering av samlingene og bare en svak økning i tilgjengeliggjøring av objekter. Oppbevaringsforholdene er fremdeles en utfordring, men likevel i svak bedring, da flere museer er i ferd med å ta i bruk nye magasiner.

Kulturrådet leverte høsten 2020 rapporten *Museenes kulturhistoriske bygningssamlinger* som presenterer resultat fra den første landsdekkende

kartleggingen, samt tilstandsvurdering, av de kulturhistoriske bygningene i samlingene ved museene i Det nasjonale museumsnettverket. Totalt ble det rapportert inn 4510 bygninger i undersøkelsen. Et stort antall av disse er mangelfullt vedlikeholdt.

Forskning

Museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap

Forskning er en del av museenes kjernevirksomhet. Forskning er likevel et område der det har vært vanskelig for mange museer å innfri på en fullgod måte. Det er imidlertid store forskjeller mellom museer. Universitetsmuseer har forskning som en av sine primæroppgaver. Museumsstatistikken viser at tallet på ansatte med doktorgrad i museer under Kulturdepartementet også har vært stigende de siste årene. Målt etter doktorgradkompetanse og publisering av fagfellevurderte artikler, er likevel forskningen og forskningskompetansen ved museer under Kulturdepartementet spredt på et stort antall institusjoner, og det er få større museumsforskningsmiljøer ved disse institusjonene.

I forbindelse med arbeidet med Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* nedsatte Kulturdepartementet et utvalg for å se nærmere på hvordan forskning i museene kan styrkes og sikres et høyt nivå i hele sektoren framover. Utvalget leverte høsten 2020 sin rapport *Vilje til forskning – museumsforskning i Norge i det 21. århundre*. Rapporten kom med anbefalinger og forslag til tiltak som kan iverksettes over tid.

For 2020 oppga 85 pst. av museene i Det nasjonale museumsnettverket at de hadde forskningsplan. Det ble rapportert om 92 ansatte med doktorgrad og at det var publisert 93 forskningsartikler med fagfellevurdering, noe som er en positiv utvikling fra året før.

Langsiktige forskningsprosesser gjenspeiles ikke nødvendigvis i den årlige statistikken som teller ferdigstilt arbeid, og museene rapporterer også om økning for andre fagpublikasjoner som ikke har gjennomgått den samme vitenskapelige kvalitetssikringsprosessen. Rapporteringen for 2020 viser at mange museer arbeider med ulike forskningsmiljøer, og museene deltok i formalisert FoU-samarbeid gjennom 233 prosjekter.

Universell utforming

Ved nye museumssbygg stilles det krav til universell utforming, men bevaringshensyn og fredningsbestemmelser knyttet til kulturhistoriske bygninger er en utfordring for museumssektoren når det gjelder fysisk tilrettelegging. Av museene med tilskudd fra Kulturdepartementet opplyste 94 pst. at én eller flere av museenes formidlingsarenaer var tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne. Det er fremdeles mange museumssarenaer uten universell utforming og som mangler tilrettelagt formidling. 83 pst. av museene oppgir at museet følger Digitaliseringsdirektoratets retningslinjer for universell utforming av nettsider rettet mot allmennheten.

Økonomiske nøkkeltall

Tabell 4.18 Fordeling av museenes totale inntekter 2018–2020

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2018	Pst. av totale inntekter 2019	Pst. av totale inntekter 2020
Egeninntekter	28	26,8	16,7
Tilskudd fra			
Kulturdepartementet	43,6	45,3	54,6
Samlet regionalt tilskudd	22,6	22,4	22,1
Annet offentlig tilskudd	5,8	5,4	6,5

Museenes totale inntekter var i 2020 vel 4,2 mrd. kroner. De publikumsdrevne egeninntektene falt vesentlig som følge av nedstenging og koronarestriksjoner, og det var også nedgang i gave- og sponsorinntekter. Kompensasjonstilskuddene fra Kulturdepartementet har i stor grad utlignet museenes egeninntektstap.

Tabell 4.19 Fordeling av museenes totale kostnader 2018–2020

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2018	Pst. av totale kostnader 2019	Pst. av totale kostnader 2020
Lønns- og pensjonskostnader	52,6	51,4	49,2
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	17,3	18,2	21,4
Varer og tjenester, andre driftskostnader	28,2	28,4	27,2
Avskrivninger	2,0	2,0	2,3

Museenes totale kostnader var i underkant av 3,8 mrd. kroner i 2020. Lønns- og pensjonskostnader viser en liten nedgang, og utgjorde sammen med drift, husleie og vedlikehold av lokaler om lag 70 pst. av museenes utgifter.

5.2 Fordelingen av spilleoverskuddet til kulturformål

5.2.1 Tildeling av spillemidler til kulturformål i 2021

Hovedfordelingen av spillemidler til kulturformål fastsettes av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Det samlede overskuddet til fordeling på kulturformål i 2021 var på 908,6 mill. kroner. Fordelingen for 2021 er fastsatt ved kongelige resolusjoner av 7. mai 2021 og 3. september 2021.

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2021

Tiltak	(i 1 000 kr) Tildeling 2021
Den kulturelle skolesekken	306 500
Frifond	201 500
Gaveforsterkningsordningen	70 000
Regionale kulturbygg	56 250
Prosjekt- og utviklingsmidler på bibliotekfeltet	49 700
Prosjekt- og utviklingsmidler på museumsfeltet	25 750
Prosjekt- og utviklingsmidler på arkivfeltet	12 300
Prosjekt- og utviklingsmidler på scenekunstfeltet	10 000
Kulturrom	46 050
Instrumentfondet	30 000
Nasjonale musikkorganisasjoner	21 500
Aktivitetsmidler for kor	12 100
Ordninger for kordirigenter	3 250
Krafttak for sang	5 500
Folkeakademienes Landsforbund	8 750
Norske kirkeakademier	2 150
Historiske spel	4 100
Studieforbund	9 200
Mangfoldstiltak i kulturinstitusjoner – engangstilskudd	12 500
Mangfoldstiltak på filmfeltet – engangstilskudd	4 500
Museer – engangstilskudd	12 000
Skeivt kulturår 2022 – engangstilskudd	5 000
Sum	908 600

Nedenfor følger omtale av tiltakene det er tildelt midler til i 2021.

Den kulturelle skolesekken

Tilskuddet til Den kulturelle skolesekken (DKS) forvaltes av den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge. Tilskuddet fordeles videre til fylkeskommuner og kommuner i DKS-ordningen etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til elevtall i grunnskole og videregående skole, geografiske avstander og infrastruktur.

Gaveforsterkningsordningen

Formålet med gaveforsterkningsordningen er å stimulere til økt privat finansiering av kunst og kultur gjennom pengegaver. Ordningen ble gjort rammestyrte fra 1. januar 2021. Dette innebærer at pengegaver utløser en gaveforsterkning til mottakeren på normalt 25 pst. av gavebeløp inntil 1 mill. kroner, og en avkorting i tilskuddet for beløp over 1 mill. kroner. Forsterkningsprosenten kan reduseres hvis samlet gaveforsterkning av gaver inntil 1 mill. kroner overstiger tilgjengelig ramme for ordningen.

Regionale kulturbygg

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg gir tilskudd til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbyggene, men ikke til vedlikehold eller drift. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel. Søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskudd kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader for kulturbygget.

Prosjektmidler på bibliotek-, museums- og arkivfeltet

Nasjonalbiblioteket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler som skal stimulere til utvikling av norske folke- og fagbibliotek. Tiltakene skal ha verdi utover det enkelte bibliotek, og de skal fremme nye tilbud. Utviklingsmidlene finansierer også felles infrastrukturtiltak i regi av Nasjonalbiblioteket, til disposisjon for alle bibliotek, jf. omtale under Del II, kap 326.

Norsk kulturråd forvalter midlene som er avsatt til museumsfeltet. Midlene fordeles til sikringstiltak samt treårige utviklingsprogrammer for museumssektoren. Titlene på programmene for perioden 2021–2023 er:

- Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid
- Forskning – forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur
- Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft

Programmene skal stimulere til kompetanseheving, samordning og metodeutvikling i museene.

Arkiverket forvalter tilskudd til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet. Tilskuddene skal gå til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger.

Institusjoner som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet

Kunstinstitusjonene

I musikk- og scenekunstinstitusjonene som fikk tilskudd på kap. 323, post 70 og 71 i 2020, var fordelingen av årsverk på kvinner og menn henholdsvis 49 pst. og 51 pst. Institusjonenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde 53 pst. kvinner og 47 pst. menn. Andelen kvinnelige styreledere var 58 pst.

Museene

I museene som fikk tilskudd over kap. 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket, var andelen kvinner og menn i faste stillinger i 2020 henholdsvis 57 pst. og 43 pst. Museenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønns sammensetning: 49 pst. kvinner og 51 pst. menn. På styreledernivå var 31 pst. kvinner.

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Museene rapporterer om ca. 5 000 kulturhistoriske bygninger i 2020. Det er et stort etterslep på istandsetting og restaurering av disse, ikke minst i lys av de globale klimaendringene.

I forbindelse med museumsmeldingen Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* gjennomførte museene i Det nasjonale museumsnettverket i 2019 en kartlegging og tilstandsvurdering av sine kulturhistoriske bygninger. Kartleggingen tok utgangspunkt i *Norsk Standard NS-EN 16096:2012 Bevaring av kulturminner – Tilstandsanalyse av fredete og verneverdige byggverk*. Norsk kulturråd bistod museene i arbeidet og utarbeidet i

2020 en rapport basert på innrapporterte data fra museene. Videre utarbeidet HR Prosjekt høsten 2020 en oppfølgingsrapport med modell for beregning av restaurerings- og vedlikeholdsutgifter. Bygningsvernundersøkelsen viser at vedlikeholdet av mange av de 4 400 kulturhistoriske bygningene som inngikk i kartleggingen er mangelfullt. Tallene viser at 55 pst. av bygningene (2 400 bygninger) er i en tilstand som krever restaurering.

Mange museer forvalter også handlingsbåren kunnskap og immateriell kulturarv. Interessen for slik kunnskap er økende i vår tid, når bærekraft og samspill mellom natur og kultur for alvor er satt på dagsorden. Museene har en viktig rolle i dette arbeidet framover, ikke minst sett i lys av bærekraftsmålene. Bærekraftsmålene krever felles innsats fra styresmakter, sivilsamfunn, privat sektor og academia i alle land.

I Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* beskrives regjeringens **museum**spolitikk i et generasjonsperspektiv fram mot 2050. I meldingen inngår oppfølgingspunkt 5.6.4: Styrke museets arbeid med handlingsbåren kunnskap og annen immateriell kulturarv og 8.7.4: Innretta ei særleg satsing for heilskapleg ivaretaking av bygningsarven.

Regjeringen mener at museenes kunnskap om materialbruk, tradisjonshåndverk og tradisjonelle former for samspill mellom kultur og natur, bør videreutvikles for å komme storsamfunnet til gode på flere måter. Museene har et viktig samfunnsansvar i dette arbeidet. Tradisjonskunnskap knyttet både til kultur- og naturarv kommer etter regjeringens mening ikke minst til nytte i samtiden – i utviklingen mot en mer bærekraftig framtid. Kunnskapen om museenes arbeid med den immaterielle kulturarven er fragmentert og lite systematisk, og Kulturdepartementet ønsker at det framover blir lagt til rette for økt kunnskapsutvikling på dette området.

Med henvisning til Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*, sier **museum**smeldingen at museene kan spille en viktig rolle i arbeidet med å nå målet om å ta vare på et mangfold av kulturmiljø som grunnlag for kunnskap, opplevelser og bruk.

Bygningsvernundersøkelsen som i 2019 ble gjennomført i forbindelse med **museum**smeldingen vil være del av kunnskapsgrunnlaget for å sikre et godt samarbeid i forvaltningen av bygningsarven som museene forvalter. Regjeringen vil videre innrette en særlig satsing for ivaretagelse av bygningsarven. Som en del av dette arbeidet må det gjøres grundige prioriteringer på tvers av museene og

gjennom regional og nasjonal samordning. Dette må også ses i sammenheng med klimaendringer og konsekvensene som disse har på bygningsmassene. Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over denne ordningen, som finansieres over spillemidlene, ble det for 2020 gitt tilskudd for 9 mill. kroner til 20 sikringstiltak ved i alt 17 museer. Det gis tilskudd til å forebygge ødeleggelser ved blant annet brann, tyveri, hæververk og naturskade. Store kostnadskrevende tiltak for brannsikring ble i stor grad prioritert for tildeling i 2020.

Post			
70	Det nasjonale museumsnettverket		2 266 555 000
78	Andre museums- og kulturverntiltak		83 380 000

Post 74

Norges museumsforbund 2 020 2 060

Forsvarsdepartementet

Forsvarets museum

Hovudoppgåvene til Forsvarets museum blei førte vidare i 2020. Forsvaret har mellom anna arbeid for å forbetre gjenstandsforvaltninga og magasinsituasjonen, og ei utgreiing om sentralt museumsmagasin blei sett i gang. Koronapandemien gjorde at Forsvarets museum heldt stengt store delar av året. Marinemuseet i Horten, Bergenhuss festningsmuseum og Luftforsvarsmuseet i Bodø heldt oppe sommaren 2020. Forsvarsdepartementet, saman med Forsvaret, samarbeidde med Kulturdepartementet om eit bidrag til stortingsmeldinga om museum, Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid* som kom i 2021. Profesjonalisering, samarbeid med andre museum og betre forvaltning og formidling av krigs-, militær- og

forsvarshistorie i heile landet har stått sentralt. Oppfølging og operasjonalisering av vedtaka tar til i 2021.

Støtte til Narvik Krigsmuseum ved Stiftelsen Narviksenteret

Som nasjonalt og internasjonalt opplærings- og dokumentasjonssenter utvikler og formidler Stiftelsen Narviksenteret kunnskap om krigen 1940–1945, med særlig vekt på Nord-Norge. Stiftelsen har overtatt driften av Narvik Krigsmuseum, tidligere Nordland Røde Kors Krigsminnemuseum.

Tildelingen til museet foreslås videreført på om lag samme nivå som i saldert budsjett for 2021.

Helse- og omsorgsdepartementet

Post 79 Tilskudd

Bevilgningen dekker bl.a. tilskudd til utviklings- og kompetansehevende tiltak innenfor enkelte områder av helsetjenesten.

Følgende tiltak fra saldert budsjett 2021 foreslås videreført i budsjettforslaget for 2022:

- Tilskuddsordning for pasientorganisasjoner som ønsker å etablere kontaktfamilieordning
- Kliniske etikkomitéer. Øvrig tilskudd til senteret er omtalt under kap. 761, post 21
- Norsk ressursgruppe for organdonasjon (Norod)
- Nasjonalt faglig nettverk for organdonasjon til transplantasjon (NFNOT)
- Stiftelsen organdonasjon
- Nasjonalt medisinsk museum
- Standard Norge
- Økt rekruttering av blodgivere. Tilskuddet utbetales til Røde Kors
- 26,5 mill. kroner til Blå Kors Kompasset. Blå Kors har utviklet modeller og tiltak som kan nå barn som er pårørende.
- 9,7 mill. kroner til Diabetesforbundet
- 7,6 mill. kroner til Norsk pasientforening og Landsforening for uventet barnedød
- 2,8 mill. kroner til Kreftlinjen

- 1,1 mill. kroner til onkologiske faggrupper

Justis- og beredskapsdepartementet

Post 71 Tilskudd Norsk rettsmuseum

Løyvinga på posten dekker driftstilskot til Justismuseet – nasjonalt museum for politi, rettsvesen og kriminalomsorg. Justismuseet er ei stifting som er lokalisert i Trondheim.

Det blir foreslått ei løyving på 7,4 mill. kroner.

Klima- og miljødepartementet

Kulturminne og kulturmiljø

Midlane er retta mot tiltak som skal medverke til måloppnåing på kulturmiljøområdet, jf. resultatområdet kulturminne og kulturmiljø.

Kriterium for måloppnåing

Alle midlane på posten blir gjevne til øyremerkte formål og disponerte til oppfølging av etablerte samarbeidsavtalar og målretta utviklingstiltak.

Tildelingskriterium

Tiltaka er prioriterte med utgangspunkt i nasjonale mål og prioriteringar innanfor resultatområdet kulturminne og kulturmiljø.

I 2022 blir det innanfor kulturmiljøområdet foreslått å gje tilskot til

- Verdsarvsenter (14,2 mill. kroner)

Dei seks verdsarvsentera ved verdsarvområda Vestnorsk fjordlandskap (Geiranger), Vegaøyen, Bergkunsten i Alta, Røros bergstad og Circumferensen, industriarven Rjukan-Notodden og Urnes stavkyrkje får årlege driftstilskot. Sentera er autoriserte som verdsarvsenter etter ei felles autorisasjonsordning for besøkssenter på bakgrunn av gjevne krav til drift og innhald i sentera. Ordninga blir administrert av

Miljødirektoratet. Den totale ramma for ordninga utgjer i 2021 13 mill. kroner.

- Mellombels omdisponering av midlar verdsarv (4,3 mill. kroner) – nasjonalt og internasjonalt

Nasjonalt: Eingongsløyving på 3,3 mill. kroner til arbeidet med Basisutstillingen for de norske autoriserte verdensarvsentrene. Formålet er å styrkje framdrifta ved å bidra til at basisutstillinga kjem raskast mogleg på plass ved dei etablerte autoriserte verdsarvsentera.

Internasjonalt: Eingongsløyving på 1 mill. kroner til å støtte opp om Unescos arbeid med oppfølginga av Haag-konvensjonen og Annen protokoll, der formålet er retta mot kulturmiljø som er trua av krig og konflikt.

- Foreininga Freda (0,2 mill. kroner)

Foreininga Freda vart etablert i 2006 som ein landsdekkjande interesseorganisasjon for private eigarar av hus og eigedom freda etter kulturminnelova.

- Bygg og Bevar (3,9 mill. kroner)

Bygg og Bevar er ein nettportal mellom det offentlege, næringslivet og dei private eigarane. Tilskotet går til Byggenæringens Landsforbund (BNL). Bygg og Bevar er ei kommunikasjonsplattform for kunnskap og kompetanse på freda og verneverdige bygningar, ein sentral møteplass for eigarar av kulturhistoriske eigedommar og kvalifisert handverkskompetanse.

- Arbeid med brearkeologisk sikringsarbeid i Innlandet (0,5 mill. kroner)

Midlane til dette formålet går til sikring av dei kulturhistoriske verdiane som kan gå tapt ved at funn som kjem fram ved smelting av snøfonner og isbrear, blir utsette for nedbryting. Den globale oppvarminga fører til at isen i høg fjellsområda gradvis smeltar. Frå 2011 har eit brearkeologisk sikringsprogram, under leiing av Kulturarveininga ved Innlandet fylkeskommune, berga arkeologiske funn frå isen. Det brearkeologiske

sikringsprogrammet i Innlandet har sidan 2006 samla inn meir enn 3 500 funn frå 53 funnstader, noko som utgjer meir enn halvparten av funna globalt og meir enn 85 pst. nasjonalt. Dei arkeologiske funna frå isen gjev eit sjeldan blikk inn i ei fortidsverd. Nasjonale og internasjonale klimaaktørar samarbeider rundt koplinga mellom funna og klimaet i fortid og notid.

- Kulturminnedagen (0,6 mill. kroner)

Noregs Kulturvernforbund er ein paraplyorganisasjon for frivillige organisasjonar som arbeider innanfor områda historie og kulturminnevern. Noregs Kulturvernforbund har koordineringsansvaret for den årlege markeringa av kulturminnedagen, og tilskotet går til dette formålet. Som del av tilrettelegginga for Frivillighetens år 2022 blir tilskottet styrkt med 200 000 kroner.

- Etter- og vidareutdanning (EVU) (1,5 mill. kroner)

Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet (NTNU) bachelorprogrammet i Tradisjonelt Bygghåndverk. Tilskotet skal medverke til å sikre tilgang på kvalifiserte handverkarar som kan setje i stand den freda bygningsmassen.

- Fortidsminneforeininga (5 mill. kroner)

Fortidsminneforeininga er den eldste kulturvernorganisasjonen i landet, stifta i 1844, og har som mål å sikre verneverdige bygnings- og kulturmiljø. Foreininga er ein stor eigedomsforvaltar. Foreininga eig eigedommar rundt omkring i landet, mellom anna åtte stavkyrkjer, Steinvikholm festning, to mellomalderloft, to gardar på Røros og lystgarden Vøienvolden i Oslo. Dei fleste av eigedommane er opne for publikum, og foreininga driv ei form for museumsværksemd. Foreininga får 5 mill. kroner øyremerkte til museumsdrift.

- Overføring av statens eigedommar på Røros (8,2 mill. kroner)

Forvaltninga av statens eigedommar, som vart kjøpte i 1980 etter koparverket på Røros, vart frå 2018 overført til Statsbygg. Dette skal sikre at byggverka blir i samsvar med krav frå styresmaktene, at staten

etterlever forpliktingane etter verdsarvkonvensjonen, og at vidare bruk og bevaring av eigedommane er i tråd med fredingsformålet.

Bygningsvernsenteret ved Rørosmuseet i Musea i Sør-Trøndelag as (MiST) skal utføre antikvarisk istandsetjing og vedlikehald på eigedommane som ledd i forskinga, dokumentasjonen og formidlinga av bergverksverksemda som museet driv. Tilskotet skal dekkje dei årlege forvaltningskostnadene.

- Norges Verdensarv (1 mill. kroner)

Norges Verdensarv er ein organisasjon om tek vare på interessene til dei åtte norske verdsarvområda. I dag er 19 kommunar og 7 fylkeskommunar medlemmer.

- Rassikring Øvre Storwartz (3 mill. kroner)

Midlane er til prosjektering og tiltak for sikring av dei øvre og svært grunne gruvegangane under freda bygg på Øvre Storwartz, som inngår i eigedommane staten har på Røros. Sikringa tener òg omsyn til publikum og personell i eit populært friluftsområde. Delar av gruvegangane kollapsa i 2018 som følgje av erosjon.

- Frivillighetens år 2022 (2,5 mill. kroner)

Som del av markeringa av Frivillighetens år 2022 vil det gjennomførast ei særskild satsing retta mot regionale og lokale aktørar for å bidra til å løfte fram det frivillige kulturmiljøarbeidet. «Lokalhistoriske vandreruter» vil inngå som del av satsinga, og formålet er å leggje til rette for auka engasjement og gjere rutene meir synlege. Dette vil utgjere eit supplement til det etablerte nasjonale prosjektet «Historiske vandreruter», som blir gjennomført i samarbeid mellom RA og DNT. Midlane og satsinga blir administrerte av Riksantikvaren.

Oppfølging og kontroll

Det blir motteke rapportar og reviderte rekneskapar. Kontrollen skjer ved generell formalia- og sannsynskontroll.

Rapport 2020

Desse tiltaka fekk tilskot i 2020: Internasjonal verdsarv, kapasitets- og kompetansebyggingsaktivitetar i regi av Unescos rådgjevande organ IUCN og ICCROM som oppfølging av Noregs internasjonale engasjement under verdsarvkonvensjonen, og dei seks autoriserte verdsarvsentera (Vega, Vestnorsk fjordlandskap, Alta, Røros og Circumferensen, Industrierarven Rjukan-Notodden og Urnes). Besøkscenter verdsarv i Geiranger og Vega Verdensarvsenter vart reautoriserte som besøkscenter i 2020. I tillegg fekk desse tiltaka tilskot i 2020: Foreininga Freda, Etter- og vidareutdanning (EVU), Bygg og Bevar, Klimapark 2469, Fortidsminneforeininga, Kulturminnedagen, Norges Verdensarv og Bygningsvernsenteret ved Rørosmuseet i Musea i Sør-Trøndelag as (MiST).

Verdiskaping naturarv

Mål

Målet med ordninga er å medverke til at verneverdiane i verneområda og andre verdifulle naturområde blir del av ei brei verdiskaping som har ein langsiktig positiv effekt på natur, lokalsamfunn og næringsutvikling.

Kriterium for måloppnåing

Måloppnåinga blir vurdert ut frå om tilskotet stimulerer til at verneområda og andre verdifulle naturområde blir del av ei brei verdiskaping der natur, lokalsamfunn og næringsutvikling har ein langsiktig positiv effekt av tiltaka.

Tildelingskriterium

Kommunar, regionråd, frivillige organisasjonar, verksemdar, grunneigarar, naturinformasjonssenter, tilsynsutval og verneområdestyre kan få tilskot til tiltak for å kanalisere ferdsel, tiltak for å utvikle besøksforvaltning av nasjonalparkar, naturfagleg kompetanseheving i reiselivsverksemdar, tiltak for å betre samarbeidet mellom naturforvaltning, næring og lokalsamfunn og til ulike typar av informasjon og leiing av prosjekt som fell inn under desse tiltaka.

Tilskot kan også bli gjeve til implementering av merkevare- og kommunikasjonsstrategien for nasjonalparkar i regi av nasjonalparkkommunar

godkjende etter nye kriterium, nasjonalparklandsbyar og nasjonalparksenter. Det er krav om minst 50 pst. eigeninnsats (økonomiske midlar eller arbeidsinnsats).

Regionalparkane ved organisasjonen deira Norske parkar blir tildelt 5 mill. kroner. Midlane skal gå til drift og utvikling av organisasjonen.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging skjer hovudsakleg i form av fortløpande kontakt mellom Miljødirektoratet og prosjekta som får tilskot. Kontrollen skjer i hovudsak gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende prosjektrapportar og årsmeldingar og av revisorstadfesta årsrekneskap.

Rapport 2020

Det kom inn 40 søknader i 2020. 14 av søknadene vart tildelte midlar. Det vart gjeve tilskot til ulike typar av informasjons- og formidlingstiltak og tilrettelegging av turstiar, utkikkspunkt og andre attraksjonar for å fremje naturopplevingar og auke verdiskapinga i nasjonalparkkommunar og -landsbyar og andre område. Desse fekk tilskot i 2020: Birkenes bygdemuseum. Bjåen Fjellstove, Frøya kommune, Skarvan og Roltdalen og Sylan nasjonalparkstyre, Færder kommune, Hemnes kommune, Magma Geopark AS, Stiftelsen Nordland nasjonalparksenter, Nordreisa kommune, foreininga Norges nasjonalparkkommuner, Nærøyfjorden Verdsarvpark og Røyrvik kommune.

Post 85 Naturinformasjonssenter, kan overførast

Midlane er i hovudsak retta mot resultatområda Naturmangfald og Friluftsliv.

Besøksenter for natur skal formidle kunnskap av høg kvalitet om nasjonalparkar, villrein, våtmark, rovvilt, fugl og villaks til lokalbefolkninga og tilreisande. Barn og unge er spesielt prioriterte.

Posten er samla sett auka med 3 mill. kroner til 82,8 mill. kroner. Posten har fått ei prisjustering på 2,1 mill. kroner. Til nytt naturinformasjonssenter for Oslofjorden er det lagt inn 1,5 mill. kroner. Til post 01 er det flytta 0,6 mill. kroner for å dekkje driftskostnader i samband med autorisering/reautorisering av besøksenter og gjennomføring av nettverkssamling.

For 2021 vart det løyvd 1,2 mill. kroner til forprosjekt knytt til eit nytt nasjonalt naturinformasjonssenter i Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat. I 2022 vil desse midlane gå til autorisasjon av eit nytt skogvernssenter. Trillemarka-Rollagsfjell og andre senter kan søkje på dette.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å medverke til drift, utvikling og etablering av naturinformasjonssenter (besøksenter for natur).

Kriterium for måloppnåing

Måloppnåing for sentera blir vurdert på bakgrunn av årlege rapportar der sentera viser at dei fyller autorisasjonskrava.

Tildelingskriterium

Autoriserte besøksenter natur kan søkje om eit årleg grunntilskot til aktivitet knytt til administrasjon, planlegging og gjennomføring av informasjonstiltak, naturrettleiing og anna. Grunntilskotet blir for 2022 på 1,116 mill. kroner per senter. Autoriserte senter kan i tillegg søkje om tilskot til ekstra publikumstiltak og kompetanseheving. Både autoriserte senter, andre som arbeider med naturinformasjon (til dømes museum og stiftelsar), og senter som ikkje er autoriserte, kan søkje om tilskot til utstillingar og informasjonstiltak.

Tabell 8.4 Type senter

Tema for senter	(i 1 000 kr)
Besøksenter nasjonalpark	34 642
Norsk villreinsenter	8 979
Besøksenter våtmark	7 481
Besøksenter rovdyr	8 517
Naturrettleiing	7 105
Det nasjonale villakssenteret	8 781
Besøksenter for skogvern	1 222
Besøksenter for Oslofjorden	1 500
Runde Miljøsentra	3 458
Atlantehavsparken	1 116
Sum	82 801

Naturrettleiing vil seie formidling av kunnskap om naturen og samanhengar i naturen, med det formål å styrkje innsikt, respekt, engasjement og omsorg for natur- og kulturmiljøet. Naturrettleiingstenester blir utførte av ein person,

naturrettleiaren, som i hovudsak gjev deltakarane direkte opplevingar ute i naturen. Mottakarar av tilskot til naturrettleiing er Norsk villreinsenter (Hjerkinn og Skinnarbu), besøkssenter for rovdyr i Flå og Namsskogan og besøkssenter Nordland, Færder og Hardangervidda (Skinnarbu), besøkssenter våtmark Ilene og Museene i Akershus avdeling Fetsund lense (Nordre Øyeren).

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskotsmottakarane leverer årsmelding, revidert rekneskap, budsjettforslag, plan for verksemda og eventuelt framdriftsrapportar med rekneskap. Sentera rapporterer om tal på besøkjande, aktivitetar og naturrettleiing, sal av logoprodukt, resultat frå brukarundersøkingar og eventuelle evalueringar av innhald og aktivitet ved senteret og om andre forhold som var sentrale for å få tildelt tilskotet. Det blir utført ein generell formalia- og sannsynskontroll av rapportane og rekneskapane. Det blir nytta stikkprøvekontroll, mellom anna ved gjennomsyn av utstillingar og informasjonsmateriell som det er gjeve støtte til.

Runde Miljøsender, Atlanterhavsparken i Ålesund og Det nasjonale villakssenteret må rapportere om bruken av midlane på den same måten som dei autoriserte sentera.

Rapport 2020

Det vart gjeve grunntilskot til 15 autoriserte besøkssenter nasjonalpark, fire autoriserte besøkssenter rovdyr og seks autoriserte besøkssenter våtmark. Det vart òg gjeve grunntilskot til Stiftelsen Norsk villreinsenter, som har ei utvida rolle som informasjons- og kompetansesenter og har driftseiningar på Hjerkinn og Skinnarbu, under dette besøkssenter villrein på Hjerkinn. I tillegg vart det gjeve driftstilskot til Stiftelsen nasjonalt villakssenter, Runde Miljøsender og Atlanterhavsparken og etableringstilskot til besøkssenter Lofotodden og Raet nasjonalparkar.

Besøkssentera Raet nasjonalpark og Lofotodden nasjonalpark vart autoriserte, medan besøkssenter Ytre Hvaler nasjonalpark, Hardangervidda nasjonalpark, Skinnarbu og kompetansedelen av Stiftelsen Norsk Villreinsenter vart reautoriserte i 2020.

Det vart etter søknad gjeve tilskot til utvikling av forvaltningsknutepunkt i Alta. Det vart vidare etter søknad gjeve tilskot til fornying av utstillingar, informasjonstiltak og kompetanseheving til besøkssenter.

Desse sentera fekk tilskot i 2020: Stiftelsen Norsk villreinsenter, Stiftelsen nasjonalt villakssenter, besøkssenter rovdyr: Bardu, Flå og Namsskogan, besøkssenter nasjonalpark: Hardangervidda, Eidfjord, Øvre Pasvik, Stabbursdalen, Reisa, Lierne, Femundsmarka, Folgefonna, Færder, Ytre Hvaler, Jotunheimen Jostedalsbreen Oppstryn og Jostedalen og besøkssenter nasjonalparkane i Nordland, Klimapark 2469, Norsk Tindesenter, Vollan Gard – Kvikne nasjonalpark, Sázzá Senja naturhus & museum – Midt-Troms museum, Museene i Akershus avd. Fetsund lenser, Balsfjord Fjordmuseum og våtmarkssenter – Midt-Troms museum, Dokkadeltaet våtmarkssenter, besøkssenter våtmark Ilene, besøkssenter våtmark Jæren, besøkssenter våtmark Oslo, besøkssenter våtmark Lista, Trondheimsfjorden våtmarkssenter, besøkssenter våtmark Ørland.

Rapport 2020

375 kommunar har fram til og med 2020 fått tilskot (100 000 kroner) til å utarbeide eller rullere kulturminneplan.

Ved utgangen av 2020 var det berre rundt 30 kommunar utan vedtatt kulturminneplan eller igangsatt arbeid med ein slik plan. Det er òg gjeve tilskot til kompetansemodellar i kommunar og fylkeskommunar, til dømes til samarbeid mellom fleire kommunar som nyttar felles kompetanse for å lage kulturminneplan eller samarbeid mellom kommunar og museum.

Riksantikvaren bidreg med rettleiing i arbeid med kulturminneplanar og for å styrkje kulturmiljøkompetansen i kommunesektoren. Riksantikvaren arrangerer mellom anna Utviklingsnett der byggjesak og kulturminnedata er nokre av temaa.²

Murbyen Oslo er eit bygningsvernsenter for historiske murgårder i Oslo. Senteret har eit nasjonalt ansvar som einaste bygningsvernsenter som fokuserer på kunnskap om tradisjonelle materialar og metodar i murarfaget. Senteret bidreg med råd og rettleiing overfor eigarar, og arrangerer seminar og kurs.

Post 70 Tilskot til automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 39 mill. kroner på posten for 2022. Løyvinga reduserast noko som følgje av bortfall av eingongsutgifter til undersøkinga av Gjellestadskipet i 2021.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å medverke til forvaltning, sikring, restaurering, skjøtsel, tilrettelegging, formidling og dokumentasjon av automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til dekning av heile eller delar av utgiftene til arkeologisk arbeid i samsvar med forpliktingane til staten omtalte i kulturminnelova § 8, § 9 og § 10. Delar av midlane under posten er knytte til bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG) og for utvalde, arkeologiske kulturminne og kulturmiljø (BARK). Posten dekkjer òg tilskot til arkeologiske museum, sjøfartsmuseum og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Posten er òg nytta til finnarlønn.

Forslag til løyving på posten er til saman 39 mill. kroner. Innanfor dette samla løyvingsforslaget blir det lagt opp til at inntil 20 mill. kroner blir nytta til dei lovpålagde oppgåvene på området (refusjon av utgifter knytte til mindre private tiltak og særlege grunnar). Resterande 19 mill. kroner skal nyttast til tilskot til bevaringsprogramma BERG og BARK, tilskot til museum og NIKU og finnarlønn. Ved særskilde høve kan det bli aktuelt å avvike frå denne fordelinga av løyvinga.

Oppfølging og kontroll

Tilskotsmottakarane blir følgde opp for å sikre at midlane blir brukte som føresett, og innsende rapportar og rekneskap blir kontrollerte. Dei tilskota som gjeld statleg kostnadsdekning ved tiltak som krev arkeologiske arbeid, blir gjevne til den institusjonen som utfører arbeidet, og denne rapporterer om bruken.

Rapport 2020

Det er utført tiltak innan dokumentasjon, skjøtsel og sikring av bergkunstlokalitetar over heile landet i regi av Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG) i 2020. Arbeidet er utført av fylkeskommunane, Sametinget og dei arkeologiske forvaltningsmusea, ofte i samarbeid med lokale krefter.

I 2020 er det sett i verk nye tiltak innan skjøtsel og tilrettelegging på meir enn 160 bergkunstlokalitetar, og det går òg føre seg arbeid med mange prosjekt som er vidareførte frå tidlegare år. Det er i tillegg utført metodeutvikling innan dokumentasjon og formidling. På bestilling frå Klima- og miljødepartementet har Riksantikvaren gjort ei evaluering av programmet for perioden 2011–2020. Totalt er det gjeve 6,4 mill. kroner i tilsegn om tilskot til nye tiltak innanfor BERG i 2020, og det vart utbetalt 7,7 mill. kroner. Resten av tiltaka held fram i 2021.

Tabell 8.10 Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG)

Bergkunst i Askeladden	Talet på lokalitetar	Kommentar
Bergkunstlokalitetar totalt	2 159	Status per 06.05.21 for automatisk freda lokalitetar
Enkeltminne bergkunst totalt	3 217	Status pr. 06.05.21 for automatisk freda lokalitetar
Nye skjøtselstiltak i 2020	161	Tilskot 2020
Nye tilretteleggingstiltak i 2020	45	Tilskot 2020
Nye dokumentasjonstiltak i 2020	33	Tilskot 2020
Tilfredsstillande bevarings-/vedlikehaldsnivå	564	Rapportert totalt i programmet
Tilrettelagt for publikum med tilfredsstillande bevarings-/vedlikehaldsnivå	110	Rapportert totalt i programmet

I løpet av 2020 er det gjennomført skjøtsel og tilrettelegging for publikum i regi av Bevaringsprogrammet for utvalde arkeologiske kulturminne og kulturmiljø (BARK) over heile landet. Det omfattar 54 lokalitetar i Askeladden.

Eit BARK-prosjekt (tilretteleggingsprosjekt) omfattar i dei fleste tilfella ei gruppe kulturminne som utgjer ein samanheng. Fleire lokalitetar i Askeladden kan difor inngå i eit prosjekt i BARK. I 2020 vart det sett i gang skjøtels- og tilretteleggingstiltak i 17 slike BARK-prosjekt. Arbeidet blir utført av fylkeskommunar og Sametinget i samarbeid med kommunane og andre lokale krefter. Så langt i programmet er nær 150 slike skjøtels- og tilretteleggingsprosjekt fullførte. På bestilling frå Klima- og miljødepartementet har Riksantikvaren gjort ei evaluering av programmet for perioden 2011–2020. Totalt vart det gjeve 2,1 mill. kroner i tilsegn om tilskot til tiltak innanfor BARK i 2020, og det vart utbetalt 3 mill. kroner.

Tabell 8.11 Bevaringsprogrammet for utvalde arkeologiske kulturminne og kulturmiljø (BARK)

Skjøtsel og tilretteleggingstiltak	BARK prosjekt og kommunar	Kommentar
Nye tiltak	17 (54 lokalitetar)	Tilskot 2020
Fullførte prosjekt totalt	150	I perioden 2012–2020
Kommunar der det er utført eller går føre seg BARK-tiltak	175 kommunar	I perioden 2012–2020
Tilfredsstillande bevarings-/ vedlikehaldsnivå	470	Rapportert totalt i programmet
Tilrettelagt for publikum med tilfreds-stillande bevarings-/vedlikehaldsnivå	345	Rapportert totalt i programmet

Det er gjennomført mange arkeologiske undersøkingar i 2020 knytte til ordningane der staten dekkjer utgifter til arkeologiske undersøkingar i samband med mindre, private tiltak og dersom det ligg føre særlege grunnar. Nesten 10 mill. kroner vart gjevne i tilsegn om tilskot til ei rekkje ulike tiltak i landbruket, mellom anna drenering, nydyrking og ulike driftsveggar.

Post 70 vart auka med 15,6 mill. kroner til undersøking av Gjellestadskipet frå vikingtid i Halden.

Tabell 8.12 Tiltak til automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne 2020

Tiltak	Tal på saker	Tilskot (i 1000 kr)	Merknader
Mindre private tiltak. Tilsegn om tilskot til – arkeologiske granskingar.	37	23 186	Midlane blir betalte ut til den – institusjonen som gjennomfører utgravinga
Særlege grunnar. Tilsegn om tilskot til arkeologiske granskingar.	19	17 345	Midlane blir betalte ut til den – institusjonen som gjennomfører utgravinga
Sikring av arkeologiske kulturminne og vitskapleg kjeldemateriale	12	6 921	
Andre prioriterte styresmakt-oppgåver ved dei arkeologiske forvaltningsmusea		1 000	
Saksbehandling ved sjøfartsmusea		6 650	
Finnarlønn	140	312	
Øyremerking (Gjellestad)		15 600	
Øyremerking (Klemenskyrkja)		3 224	
Bevaringsprogrammet for bergkunst (BERG). Tilsegn om tilskot.		6 450	Sjå ovanfor
Bevaringsprogrammet for utvalde arkeologiske kulturminne og kulturmiljø (BARK). Tilsegn om tilskot		2 110	Sjå ovanfor
Sum		82 798	

Post 71 Tilskot til freda kulturminne i privat eige og kulturmiljø og kulturlandskap, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 142,8 mill. kroner på posten for 2022. Dette inneber ein samla reduksjon i løyvinga på 16,3 mill. kroner. Av omsyn til det samla budsjettoplegget blir det foreslått å redusere løyvinga med 15 mill. kroner. Vidare er tilskotet til samisk bygningsvern på 2 mill. kroner etter planen teke ut,

da dette tilskotet var tidsavgrensa til tre år (2019–2021). Elles er posten prisjustert med 3,8 mill. kroner, og 3 mill. kroner er flytta til post 70 for å ta i vare lovpålagde oppgåver.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å bevare freda kulturminne og kulturmiljø i privat eige og å bidra til at slike blir sette i stand etter antikvariske retningslinjer. Tilskotsordninga skal sikre verdien kulturminne og kulturmiljø har som kjelde, og at føresetnadene for å gje opplevingar blir tekne i vare, og leggje til rette for berekraftig verdiskaping og bruk.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til istandsetjings- og vedlikehaldstiltak av kulturminne og kulturmiljø som er freda, mellombels freda, eller der ei fredingssak er under behandling. Tilskot skal dekkje meirkostnader, heilt eller delvis, som følgjer av krav til antikvarisk utføring ved sikring, istandsetjing, vedlikehald og skjøtsel. Det kan i særlege tilfelle tildelast tilskot til ikkje-freda kulturminne dersom dette blir gjort med forankring i nasjonale strategiske satsingar.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjevne i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsmottakar skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende rapportar og rekneskap. Oppfølging på staden kan vere særleg aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med antikvariske retningslinjer. Regionalforvaltninga rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2020

I 2020 vart freda kulturminne i privat eige tildelte totalt 159,0 mill. kroner i tilskot, inkludert tilsegn. Av dette vart 152 mill. kroner tildelte fylkeskommunane. Dei resterande 7 mill. kroner vart nytta av Riksantikvaren til strategiske satsingar på nasjonalt nivå, til dømes minoritetsprosjektet. I fordelinga fekk dei fleste fylka om lag 50 pst. av søknadssummen.

Tilskot over post 71 har gjeve god effekt slik at private eigarar har kunna setje i stand freda bygningar og anlegg. Fleire bygningar og anlegg har fått bedra tilstandsgrad.

Det har vore stadig meir klart at det er behov for handverkarar med kompetanse innan antikvarisk bygningsvern. Ein effekt er at det har blitt teke initiativ til etablering av bygningsvernsenter og fagmiljø i Noreg, som jobbar med tradisjonsbygg og kulturminne. Dette har gjeve auka kunnskap om antikvarisk bygningsvern. Dette sikrar god kvalitet på gjennomførte istandsetjingsarbeid. I 2020 har 38 pst. av dei registrerte bygningane eit ordinært vedlikehaldsnivå (TG 1), som er 5 pst. auke frå året før, medan 13 pst. har behov for omfattande utbetringar (TG 3). Bygningar med eit moderat behov for utbetringar (TG 2) har auka med 6 pst. frå 27 til 32 pst. samanlikna med året før. 17 pst. har ukjend tilstandsgrad (TG 9). Samla er det fleire bygg med ordinær tilstand og moderat vedlikehaldsbehov. Delen bygg med ukjend tilstand er redusert frå 27 pst. til 17 pst. Denne tilstanden blir registrert automatisk dersom det er over ti år sidan tilstanden til bygningen sist vart registrert.

Som oppfølging av Riksrevisjonens rapportar har Riksantikvaren arbeidd med å styrkje tilskotsforvaltninga i direktoratet og i regionalforvaltninga. Erfaring frå tilsyn og oppfølging av bevaringsprogrammet er innlemma i arbeidet med utforming av digitalt søknads- og saksbehandlingssystem.

Post 72 Tilskot til tekniske og industrielle kulturminne, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 58,6 mill. kroner på posten for 2022.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å setje i stand og halde ved like tekniske og industrielle kulturminne (TIK) for å bidra til kunnskap, opplevingar, bruk og verdiskaping.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til eigarar og forvaltarar av tekniske og industrielle kulturminne til sikring; istandsetjing; vedlikehald; kulturminne- og tilstandsregistrering; dokumentasjon; moglegheitsstudiar; lønn til stillingar som er direkte knytte til forvaltning, drift og vedlikehald.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjevne i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsmottakar skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende rapportar og rekneskap. Oppfølging på staden kan vere særleg aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med antikvariske retningslinjer. Regionalforvaltninga rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2020

Per 31. desember 2020 har 10 av 15 prioriterte anlegg status som istandsette. «Istandsett» må i denne samanhengen ikkje forståast som «ferdig» eller «slutført». Tekniske og industrielle kulturminne vil også etter at dei har nådd eit normalt vedlikehaldsnivå, ha behov for tilskot til løpande vedlikehald og istandsetjing. Dei fem anlegga som har status ikkje-istandsett, utgjer i stor grad dei siste anlegga som er komne med i bevaringsprogrammet etter 2010. Dette gjeld Bredalsholmen verft, Haldenkanalen, Odda smelteverk og Rjukanbanen. I tillegg har Riksantikvaren gjort om statusen til Klevfos Cellulose- og Papirfabrik frå *istandsett* til *ikkje istandsett*. Dette vart gjort i 2019 på bakgrunn av at fabrikkbygningen er i akselererande forfall som følgje av den tidlegare kjemikaliebaserte produksjonen ved anlegget. Det er sett i verk eit eige kunnskapsprosjekt som skal gjere tekniske vurderingar av tilstand, utarbeide strategiar for bremsing av nedbrytinga, sikre dokumentasjon av anlegget og fremje alternativ for langsiktig bevaring.

Framdrifta mot måloppnåing er noko svekt dei siste åra, som følgje av sær store kostnader ved både Rjukanbanen (istandsetjing av slippen på Tinnoset) og Odda (Omn 3) og igangsetjing av eit kunnskapsprosjekt for Klevfos. Slippen på Tinnoset vart ferdigstilt i 2020, medan det framleis står att store behov i samband med tømning av Omn 3 på Odda smelteverk og uavklarte behov på Klevfos Cellulose- og papirfabrik.

Arbeidet med eit kunnskapsgrunnlag og forarbeid for verneplan/bevaringsstrategi for teknisk-industrielle kulturminne vart starta opp i 2020.

Tabell 8.13 Oversikt over status for istandsetjing av teknisk-industrielle anlegg og fordeling av tilskot 2020

Anlegg	Innskripe	Status	Tilskot (i 1000 kr)
Odda smelteverk	2013	Ikkje istandsett	9 736
Tysseidal kraftverk	1997	Istandsett	805
Sjølingstad Uldvarefabrik	1997	Istandsett	3 885
Salhus Tricotagefabrik	1997	Istandsett	3 766
Bredalsholmen Dokk	2015	Ikkje istandsett	4 307
Kistefos Træsliberi	2002	Istandsett	2 356
Spillum Dampsag og Høvleri	1997	Istandsett	5 595
Atlungstad Brenneri	2013	Istandsett	2 200
Neptun Sildoljefabrikk	1997	Istandsett	1 898
Rjukanbanen	2011	Ikkje istandsett	5 189
Haldenkanalen	2013	Ikkje istandsett	5 955
Næs jernverkmuseum	1997	Istandsett	1 609
Folldal gruver	2002	Istandsett	3 104
Klevfos Cellulose- og Papirfabrik	1997	Ikkje istandsett	2 749
Fetsund Lenser	1997	Istandsett	3 340

Tilskot

I 2020 var budsjettet for post 72 på 58 mill. kroner. 56,5 mill. kroner av desse vart gjeve til anlegga i bevaringsprogrammet.

Riksantikvaren har i 2020 gjeve ein mindre del av tilskotsposten til kulturminne utanfor bevaringsprogrammet. Sjå fordelinga av tilskot i tabell 8.14.

Tabell 8.14 Oversikt over fordeling av tilskot for anlegg utanfor bevaringsprogrammet

Kulturminne	Tilskot i 1000 kr
Fagerli kraftstasjon, Fauske, Nordland	214
Hagevik tønnefabrik, Kinn, Vestland	262
Nes gardssag, Kvam, Vestland	89
Sellevåg treskofabrik, Gulen, Vestland	259

Post 73 Tilskot til bygningar og anlegg frå mellomalderen og brannsikring, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 59,1 mill. kroner på posten for 2022.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å sikre bevaring, istandsetjing og konservering av stavkyrkjer, kyrkjekunst og bygg, anlegg og ruinar frå mellomalderen som unike kjelder til bygningshistoria og kunsthistoria i Noreg og å bidra til brannsikring av bestemte tette trehusmiljø. Tilskotsordningane skal sikre kjeldematerialet og

bidra til berekraftig bruk og formidling av historia desse kulturminna og kulturmiljøa fortel.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til vedlikehald, konservering, dokumentasjon og sikring av stavkyrkjer; konservering av ruinar frå mellomalderen; istandsetjing av freda mellomalderhus frå før 1537; brannsikring av tette trehusområde av kulturhistorisk verdi og mellomalderkyrkjer i stein; konservering av kunst og interiør i kyrkjer.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjevne i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsmottakar skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende rapportar og rekneskap. Oppfølging på staden kan vere særleg aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med antikvariske retningslinjer. Regionalforvaltninga rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2020

Post 73 omfattar totalt fem ulike tilskotsordningar. Dette er brannsikring og sikring av stavkyrkjer, brannsikring steinkyrkjer frå mellomalderen, istandsetjing av profanhus frå mellomalderen, konservering av mellomalderruinar og brannsikring av tette trehusmiljø.

Brannsikring stavkyrkjene

Tabell 8.15 Oversikt over brannsikringstiltak i stavkyrkjer 2020

Tiltak	Talet på stavkyrkjer
Utviding/ombygging sløkkjeanlegg	2
Klargjering for videoanlegg	3
Nytt videoanlegg	5
Nytt sløkkjeanlegg inne og ute	1
Passiv sikring	1
Optimalisere utvendig innbrotsanlegg	1
Utvendig deteksjon	1

I 2020 vart det gjeve tilskot til 33 enkelttiltak. I sikringsarbeidet ligg mykje arbeid i å fremje og jobbe for gode organisatoriske tiltak. Dette kan vere lokalt ved

stavkyrkjene og andre som har ansvar, irekna brannvesen, teknisk etat, politi med meir.

Av tekniske forbetringar er det først og fremst tilfredsstillande sløkkjeanlegg innvendig og utvendig som er i fokus. Det blir arbeidd med å optimalisere utvendig deteksjon og med klargjering og installering av nye videoanlegg.

Brannsikring av tett trehusbusetnad

Riksantikvaren gjev tilskot til kommunane til arbeidet med å brannsikre tette trehusmiljø. Tilskota har i hovudsak gått til tekniske sikringstiltak som alarm- og sløkkjeanlegg, til dømes loft- og fasadesprinklar og utvendige brannslangar. Det er også gjeve tilskot til å utarbeide brannsikringsplanar.

I 2020 vart det gjeve tilskot på til saman 9,65 mill. kroner til 30 trehusområde, fordelt over 20 kommunar i 9 fylke. I tillegg til brannsikringsplanar og deteksjon vart det også gjeve tilskot til sløkkjetiltak i område som ligg langt frå brannvesen. Meir merksemd på brannsikringsplanar for tette trehusmiljø har gjeve ein auke frå ingen slike planar i år 2000 via 25 pst. dekning i 2014 til 60 pst. dekning i 2020. Brannsikringsplanane er eit nødvendig grunnlag for det vidare kontinuerlege brannsikringsarbeidet.

Ruinar

Målet med bevaringsprogrammet er å sikre eit utval av dei rundt 100 mellomalderruinane vi har i Noreg, og gjere dei tilgjengelege for publikum. 27 ruinar er konserverte. Dei ferdig konserverte ruinane er i stor grad mellomstore og mindre anlegg. Dei største anlegga, til dømes Selje, Steinvikholm, Tautra, Hovedøya og Lyse kloster, er framleis under arbeid. 25 pst. har eit ordinært vedlikehaldsnivå (TG 1), 22 pst. har moderat vedlikehaldsbehov (TG 2), 25 pst. har betydeleg vedlikehaldsbehov (TG3), og delen ruinar med ukjend tilstand (TG 9) er 28 pst.

Ved sida av dei ferdig konserverte ruinane er kompetansenettverket kanskje det mest verdifulle som har blitt oppnådd gjennom prosjektet.

Programperioden vart formelt avslutta 31. desember 2020, men arbeidet med sikring, tilrettelegging og formidling av mellomalderruinar held fram. Resultatet

ser ein først og fremst i form av 27 ferdig konserverte ruinar (TG1) og ei markant heving av tilstanden på ikkje ferdig konserverte anlegg (TG2).

Post 74 Tilskot til fartøyvern, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 70,6 mill. kroner på posten for 2022. Av omsyn til det samla budsjettoplegget har regjeringa redusert posten med om lag 6 mill. kroner.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å medverke til at verna og freda fartøy kan bli vedlikehaldne og sette i stand etter antikvariske retningslinjer og bli nytta som ressursar i ei berekraftig samfunnsutvikling. Tilskotsordninga skal medverke til å stimulere kompetansen til og innsatsen frå frivillige i verdiskaping lokalt og regionalt, og til å halde ved lag kunnskapen om eldre handverk og teknikkar i tilknytning til tre- og stålfartøy og fagmiljø med slik kunnskap.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til sikring, vedlikehald, istandsetjing og restaurering av freda og verna fartøy. Eigarar og forvaltarar av freda eller verna fartøy kan få tilskot. Det same gjeld organisasjonar, foreiningar og prosjekt som opererer innanfor formålet med tilskotsordninga.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjeven i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsmottakar skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende rapportar og rekneskap. Oppfølging på staden kan vere særleg aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med antikvariske retningslinjer. Regionalforvaltninga rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2020

For 2020 kom det søknader frå 127 fartøy, 7 SAVOS-fylke, 3 SAVOS-kommunar, Norsk Forening for Fartøyvern og Norsk Industriarbeidermuseum på nærmare 273 mill. kroner. Riksantikvaren hadde rundt 63 mill. kroner til fordeling. Dette dekkjer omtrent 23 pst. av den samla søknadssummen. Det gjer at 2020, som

tidlegare år, har vore prega av arbeid med sikring og vidareføring av prosjekt som allereie er i gang framfor å prioritere oppstart av nye prosjekt eller prosjekt med drift og stor frivillig innsats.

Nasjonal verneplan for flytande kulturminne

Riksantikvaren har utarbeidd revidert nasjonal verneplan for flytande kulturminne for perioden 2019–2024. Verneplanen er ei vidareføring av 2010–2017-planen:

Å finne gode og langsiktige løysingar som gjer det mogleg å ta vare på eit representativt utval fartøy for framtida.

Som følgje av regionaliseringa av fartøyvernet er kompetanse om forvaltingsansvaret for verna og freda fartøy no etterspurd, og arbeidet med tilrettelegging, rettleiing og opplæring vil difor tilta dei nærmaste åra. Post 75 Tilskot til fartøyvernssenter, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 15,6 mill. kroner på posten for 2022. Formålet blir også teke i vare av forslag til løyvingar på Kulturdepartementets budsjett.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å vareta og føre vidare kunnskap om handverk knytte til antikvarisk istandsetjing og vedlikehald av verna og freda fartøy. Målet er vidare å medverke til å skape solide fagmiljø gjennom å stimulere til samarbeid mellom dei nasjonale fartøyvernssentera og andre aktørar.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til dei nasjonale fartøyvernssentera og andre aktørar med relevant kompetanse. Tilskot kan gjevast til innsamling av kunnskap, forskning og dokumentasjon; rådgjeving og målretta kunnskapsdeling; nødhamn, mellombels sikring for fartøy som er freda eller verna; formidling av materiale og delar til antikvarisk istandsetjingsarbeid. I samsvar med Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål ikulturmiljøpolitikken* er ikkje tilskotsmidlane støtte til drift. Tilskotet blir gjeve til fellestenester omkring dokumentasjon, kompetansebygging og andre tenester som det ikkje er venta at ordinære verft utøver.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjevne i dei enkelte tilskotsbrev. Oppfølging på staden og i kvartalsvise samarbeidsforum med dei tre fartøyvernssentera er viktig. Kontrollen av tilskotsbruken skjer i samsvar med økonomireglementet, gjennom møte, generell formalia- og sannsynskontroll av revidert årsrekneskap og årsmelding frå fartøyvernssentera.

Rapport 2020

I 2020 er 15,9 mill. kroner fordelte til dei tre fartøyvernssentera Nordnorsk Fartøyvernssenter og Båtmuseum i Gratangen, Hardanger fartøyvernssenter i Nordheimsund og Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter.

Fellestenester i fartøyvernssentera er fagutviklingsaktivitetar som har som mål å samle inn, sikre og auke kunnskap om eldre handverk og teknikkar. Tilskota har finansiert arbeidstimar knytte til løysing av oppgåver under fellestenestene, under dette dokumentasjonsarbeid i samband med istandsetjing av fartøy som Riksantikvaren gjev tilskot til. Tilskota har vidare medverka til generell rådgjeving, opplæring og kompetansebygging ved sentera og overfor fartøyeigarar. Fartøyvernssentera har i tillegg motteke og utført oppdrag som til dømes produksjon og publisering av faktaark, synfaringar, og teknisk-historisk dokumentasjon av fartøy på vegner av Riksantikvaren.

Riksantikvaren har prioritert tett oppfølging av fartøyvernssentera i etterkant av evalueringa i 2017–2018. Forvaltningsarbeidet har vore retta mot å sikre god og målretta bruk av tilskot frå post 75. Resultatet av kompetansekartlegginga ved fartøyvernssentera i 2020 gav Riksantikvaren betre grunnlag for målretting og prioritering av tilskot. Kartlegginga gav også fartøyvernssentera eit betre grunnlag for utvikling av eiga rolle og kompetanse og samarbeid sentera imellom. Post 77 Tilskot til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på 8,4 mill. kroner på posten for 2022.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å medverke til at kulturmiljø blir tekne i bruk som ein ressurs, og medverke til at kulturmiljøfeltet får ei tydelegare rolle i lokal og regional utvikling.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til prosjekt der offentlege og private aktørar inngår forplikande samarbeid om formidling og tilrettelegging for berekraftig bevaring og bruk; kompetanseutvikling, nettverk og samarbeid; næring-, stads- og lokalsamfunnsutvikling.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjevne i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsmottakar skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av rapportar og rekneskap.

Rapport 2020

I 2020 er det gjevne tilskot til 17 større og mindre prosjekt som tek i bruk kulturmiljø som ressurs i samfunnsutviklinga. Totalt har det i 2020 vore aktivitet i 21 prosjekt med tilskot frå post 77. I åtte av dei er fylkeskommunane prosjekteigarar, ni blir leidde av kommunar, medan **museum** mv. er ansvarlege for dei fire siste prosjekta.

Prosjekta medverkar til at kulturmiljø blir tekne i bruk som ressurs for reiseliv og næringsutvikling, bu- og livskvalitet, friluftsliv, folkehelse, utdanning og kultur. Nokre av prosjekta er større regionale, fleirårige fellessatsingar med koordinering av verkemiddel frå alle tre forvaltningsnivåa. Fylkeskommunane i nord har gått saman om å revitalisere Fotefarminna, til saman over 100 kulturmiljø, for å auke tilgjengelegheita, betre formidlinga og ta dei i bruk i lokal samfunnsutvikling.

Andre døme er Møre og Romsdals satsing på utvikling av historiske ferdselsårer i prosjektet *Ein bit av historia* for å stimulere til folkehelse, næring og gode lokalsamfunn langs desse historiske ferdselsårene. Program for *kulturarvopplevingar i Buskerud* med mål om å utvikle kommersielle reiselivsprodukt skal evaluerast i 2021. Rogaland og Vestland fylkeskommunar vil

utvikle reiselivstilbud gjennom prosjektet *Kraftturisme – Opplevingar i det vestnorske kraftlandskapet*. Trøndelag fylkeskommune vil gjere helleristninga *Bølareinen* meir tilgjengeleg og utvikle lokal næring som ein del av den regionale Bergkunstreisa. Agder fylkeskommune og Kvinesdal kommune har partnerskap om gjenbruk og reiselivsutvikling i det gamle gruvesamfunnet *Knaben*. Innlandet fylkeskommune jobbar med kompetanseutvikling og mobilisering i lokalsamfunn med grunnlag i tre lokale prosjekt.

Stadutviklingsprosjekta i Levanger og Trondheim viser at kulturhistorie og kulturminne er ein faktor for attraktivitet, forretningstilbud og levande lokalsamfunn. Prosjektet *Træna 365* viser korleis kulturmiljøarbeid kan takast i bruk i omstillingsarbeid. *Fossil* på Svalbard er eit prosjekt for gjenbruk av det gamle kraftverket, men har òg utvikla seg til eit prosjekt for næring og stadutvikling. Målet er i tråd med reiselivsstrategien for Svalbard å gjere Longyearbyen meir attraktiv for turistane.

Tabell 8.16 Tilskot til verdiskaping i 2020

Tiltak/område	Tilskot (i 1 000 kr)
Regionale samarbeidsprosjekt	2 500
Andre prosjekt	2 820
Sum	5 320

Post 79 Tilskot til verdsarven, kan overførast

Det er foreslått ei løyving på om lag 59,4 mill. kroner på posten for 2022.

Mål

Målet med tilskotsordninga er å medverke til å oppfylle forpliktingar Noreg har etter Unescos verdsarvkonvensjon av 1972. Ordninga skal òg medverke til at verdsarvområda blir utvikla som fyrtårn for den beste praksisen innan natur- og kulturmiljøforvaltning når det gjeld tilstand, forvaltning og formell sikring.

Tildelingskriterium

Tilskot kan gjevast til fylkeskommunar, kommunar, **museum**, organisasjonar, bedrifter og privatpersonar. Tilskot kan gjevast til prosjekt og tiltak som er knytte til områda i Noreg som er innskrivne på Unescos verdsarvliste, med tilhøyrande

bufferpersoner. I særlege tilfelle kan det gjevast tilskot til prosjekt og tiltak i område som er oppførte på Noregs tentative liste.

Oppfølging og kontroll

Detaljert informasjon om rapporteringskrava blir gjeven i dei enkelte tilskotsbrev. Kontrollen av tilskotsbruken skjer gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av innsende rapportar og rekneskap. Oppfølging på staden kan vere særleg aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med retningslinjer og vilkår. Regionalforvaltninga rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2020

I 2020 vart det frå post 79 samla brukt 70,237 mill. kroner på verdsarv. Av dette vart 65,1 mill. kroner brukte på dei 8 norske verdsarvstadene.

I tillegg er det i enkelte tilfelle gitt støtte til tiltak i verdsarvområda også frå andre postar.

Tabell 8.17 Tilskot til verdsarvområda i 2020 frå post 79

Verdsarvområda	Tilskot (i 1 000 kr)
Bryggen i Bergen	14 400
Røros bergstad og Circum- ferensen	13 200
Bergkunsten i Alta	4 200
Vegaøyan	4 000 ¹
Vestnorsk fjordlandskap	5 000 ¹
Urnes stavkyrkje	1 850
Struves meridianboge	1 565
Rjukan–Notodden industriarv	18 200
Foreninga Norges Verdensarv	1 122 ²
Sum	63 537

¹ I tillegg kjem tilskot frå Miljødirektoratet, kap. 1420 post 81, og tilskot gjennom verdsarvsatsinga over Landbrukets utviklingsfond (LUF).

² Norges Verdensarv har fått tilskot til Verdensarvforum og arbeidet med

Basisutstillinga

Kap. 4429 Riksantikvaren

		(i 1 000 kr)		
Post	Nemning	Rekneskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
02	Refusjonar og ymse inntekter	1 204	2 808	2 721
09	Internasjonale oppdrag	4 393	3 529	3 420
	Sum kap. 4429	5 597	6 337	6 141

Post 02 Refusjonar og ymse inntekter

Posten gjeld refusjonar og innbetalte midlar frå oppdragsverksemd for andre institusjonar m.m., jf. omtale under kap. 1429 post 01. Under posten er det budsjettert inntekter ved sal av Riksantikvarens rapportar og andre produkt og driftsvederlag frå Kongsvoll fjellstove. Meirinntekter under posten gjev grunnlag for meirutgifter under kap. 1429 post 01, jf. forslag til vedtak II nr. 1.

Post 09 Internasjonale oppdrag

Midlane på posten skal finansiere dei tilsvarande utgiftene til internasjonale oppdrag. Meirinntekter under posten gjev grunnlag for meirutgifter under kap. 1429 post 01, jf. forslag til vedtak II nr. 1.

Kap. 1432 Norsk kulturminnefond

		(i 1 000 kr)		
Post	Nemning	Rekneskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
50	Til disposisjon for kulturminnetiltak	126 292	119 614	121 340
	Sum kap. 1432	126 292	119 614	121 340

Post 50 Til disposisjon for kulturminnetiltak

Norsk kulturminnefond er eit forvaltningsorgan med særskilde fullmakter. Midlane skal nyttast til kulturminnetiltak og til drift av administrasjonen og styret.

Kulturminnefondet har i hovudsak ansvaret for verneverdige kulturminne og kulturmiljø.

Det er foreslått ei løyving på om lag 121,3 mill. kroner på posten for 2022.

Mål

Medverke til å styrkje arbeidet med å bevare verneverdige kulturminne og kulturmiljø og til at eit mangfald av kulturminne og kulturmiljø kan nyttast som grunnlag for framtidig oppleving, kunnskap, utvikling og verdiskaping.

Gjennom målretta og systematisk oppfølging legg Kulturminnefondet vekt på «vern gjennom bruk», da dette er den beste forvaltninga av kulturminna.

Prosjekta medverkar til utvikling av lokalsamfunn og lokalt næringsliv. Satsing på kulturminne som ressurs medverkar til positiv utvikling av byar og stader.

Den siste brukarundersøkinga viser at 83 pst. av alle søkerane er tilfredse med kontakten med kulturminnefondet og meiner den faglege oppfølginga av prosjekta som kulturminnefondet tilbyr, er svært viktig. Fire av fem prosjekt som har fått tilsegn om midlar, ville ikkje blitt realiserte utan støtta frå fondet. Ein kan etter dette grovt sett rekne med at 5 000 prosjekt over heile landet neppe hadde blitt sette i stand utan støtta frå Kulturminnefondet.

Tilskot frå Kulturminnefondet løyser ut stor privat innsats i bevaringsarbeidet. I eit gjennomsnittleg prosjekt kjem 28 pst. av midlane frå staten gjennom Kulturminnefondet. 72 pst. av kjem frå eigaren sjølv i form av egne midlar eller eigen innsats i prosjektet. Menon Economics har i evalueringa «Kulturminnefondets samfunnsnytte» funne at for kvar krone som blir løyvd frå Kulturminnefondet, blir det brukt 3,5 kroner på istandsetjing av kulturminnet. Dei dokumenterer samstundes at dei fleste kulturminna som blir sette i stand, ofte får ein ny bruk, og at det dermed blir etablert både verdiskaping og næringsverksemd som følgje av istandsetjing av kulturminne.

I 2021 har styret i Kulturminnefondet vedteke eit prøveprosjekt med støtte til rullande og rørlege kulturminne, dette sett i lys av Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*. Ordninga vil bli evaluert.

Kriterium for måloppnåing

Opplysningar om tiltak retta mot verneverdige og freda kulturminne og kulturmiljø.

Tildelingskriterium

Tilskotsmidlane blir fordelte av styret i Kulturminnefondet etter søknad. Kulturminnefondet skal vere eit lågterskeltilbod til private eigarar av verneverdige kulturminne og kulturmiljø. Tilskota blir i hovudsak tildelte istandsetjings- og sikringsprosjekt. Tilskot til prosjekt som fremjar verdiskaping, handverk, næringsverksemd og aktivitet i lokalsamfunnet, er prioriterte. Dette gjeld òg prosjekt som gjev synergieffektar, og som løyser ut private midlar eller mykje eigeninnsats. Samarbeid med eigarane av kulturminne og kulturmiljø er den viktigaste strategien for arbeidet i Kulturminnefondet.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging skjer overfor tilskotsmottakarane gjennom generell formalia- og sannsynskontroll av rekneskap og sluttrapport frå tilskotsmottakaren. I mange tilfelle er det aktuelt med kontroll på staden for å sikre at tiltaka er gjennomførte etter antikvariske retningslinjer og andre føresetnader for tilskotet.

Rapport 2020

Kulturminnefondet behandla 1236 søknader fortløpande gjennom året i 2020. Av desse var 31 søknader om tilskot til fag- og handverksseminar. Samla søknadssum frå private eigarar av verneverdige kulturminne var på 331 mill. kroner. Det er stabilt stor interesse for å søkje Kulturminnefondet om støtte til istandsetjing av verneverdige kulturminne og kulturmiljø.

9.1.8 Kulturdepartementet

Beskriving av miljøområde, miljømål og miljøutfordringar

Mange **museum** forvaltar handlingsboren kunnskap og immateriell kulturarv. Interessa for slik kunnskap er aukande i vår tid, no som berekraft og samspel mellom natur og kultur er sett på dagsordenen for alvor. Musea har ei viktig rolle i dette arbeidet framover, ikkje minst sett i lys av berekraftsmåla. Berekraftsmåla krev felles innsats frå styresmakter, sivilsamfunn, privat sektor og academia i alle land.

Med tilvising til Kulturmiljømeldinga blir det sagt i **museum**smeldinga at musea kan spele ei viktig rolle i arbeidet med å nå målet om å ta vare på eit mangfald av kulturmiljø som grunnlag for kunnskap, opplevingar og bruk. Undersøkinga om bygningane ved musea som er gjennomført i samband med **museum**smeldinga, vil vere del av kunnskapsgrunnlaget for å sikre eit godt samarbeid i forvaltninga om den musealt forvalta bygningsarven. Vidare viser undersøkinga at det er eit stort etterslep på istandsetjing og restaurering av kulturhistoriske bygningar som musea forvaltar.

Rapport for 2020/2021

Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, som vart lagd fram i mars 2021, jf. Innst. 573 S (2020–2021), beskriv **museum**spolitikken til regjeringa i eit generasjonsperspektiv fram mot 2050. I meldinga inngår oppfølgingspunkt

5.6.4. «styrke museets arbeid med handlingsbåren kunnskap og annen immateriell kulturarv» og 8.7.4: «Innrette ei særleg satsing for heilskapleg ivaretaking av bygningsarven.»

Planar for det vidare arbeidet innanfor sektoren

Regjeringa meiner at kunnskapen til musea innan materialbruk, tradisjonshandverk og tradisjonelle former for samspel mellom kultur og natur bør utviklast vidare for å komme storsamfunnet til gode på fleire måtar. Musea har eit viktig samfunnsansvar i dette arbeidet. Tradisjonskunnskap knytt både til kultur- og naturarv er kunnskap om fortida, men regjeringa meiner at det ikkje minst er kunnskap til nytte i samtida, i utviklinga mot ei meir berekraftig framtid. Kunnskapen om arbeidet til musea med den immaterielle kulturarven er fragmentert og lite systematisk, og Kulturdepartementet ønskjer at det framover blir lagt til rette for auka kunnskapsutvikling på dette området.

Regjeringa vil vidare innrette ei særleg satsing for ivaretaking av bygningsarven. Som ein del av dette arbeidet må det gjerast grundige prioriteringar på tvers av musea og gjennom regional og nasjonal samordning. Dette må også sjåast i samanheng med klimaendringar og konsekvensen av desse på bygningsmassane.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Post 70 Diverse formål, kan overføres, kan nyttas under post 21

Bevilgningen dekker kontingenter og enkeltstående tilskudd med navngitte mottaker, som ikke hører naturlig inn under andre budsjettposter.

Prioriteringer 2022

Bevilgningen skal dekke:

- Norges årlige kontingent for medlemskap i European Institute of Public Administration (EIPA) på om lag 300 000 kroner, European Centre of Employers and Enterprises providing Public Services and Services of general interest (CEEP) på om lag 200 000 kroner og International Hydrographic Organization (IHO) på om lag 1 mill. kroner.

- Utgifter på 1,3 mill. kroner til oppfølging av handlingsplan mot antisemittisme. Midlene skal blant annet benyttes til sikkerhetstiltak og informasjonstiltak ved Jødisk **Museum** i Trondheim.
- Noen mindre stipendutbetalinger til mastergradsstudenter innenfor økonomi og juss på bolig-, bomiljø- og byggområdet.
- Utgifter til sekretariatet for samordningsrådet for digitalisering ved BuildingSMART Norge. Rådet skal jobbe med å sikre bedre flyt av digitale produktdata i byggenæringen.

Statsbygg har de siste fem årene (2016–2020) ferdigstilt 76 byggeprosjekter til en sluttkostnad tilsvarende 98 pst. av samlet styringsramme. Dette innebærer sluttkostnader på porteføljenivå som er 2,66 mrd. kroner under kostnadsrammer fastsatt av Stortinget. I 2020 pågikk det 38 byggeprosjekter i tidligfase og 53 prosjekter i gjennomføringsfase, der 15 ble ferdigstilt. De største var nytt nasjonal **museum** og Agder fengsel. Sistnevnte ble ferdigstilt til om lag 1 mrd. kroner under vedtatt kostnadsramme.

Post 30 Prosjektering av bygg, kan overføres

I 2020 ble bevilgningen benyttet til å videreføre prosjektering av Tromsø **Museum** ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, prosjektering av rehabilitering av Nationaltheatret, Ocean Space Centre og campussamlingen ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). I 2022 videreføres forprosjektet for campussamlingen ved NTNU. Det foreslås å bevilge 336 mill. kroner.

Rapport 2020–2021

I 2020 ble det benyttet 1 447,5 mill. kroner på posten. De største prosjektene var energiløsning for nytt regjeringskvartal, nytt nasjonal **museum** på Vestbanen og Agder fengsel. Nytt nasjonal **museum** og Agder fengsel ble ferdigstilt i 2020.

Tilskudd til Norsk Teknisk **Museum**

Det foreslås et tilskudd på 7,3 mill. kroner til Norsk Teknisk **Museum**.

Etter at Telenor avviklet sin støtte til Telemuseet, ble Norsk Teknisk **Museum** og Telemuseet slått sammen. Departementet gir støtte for å ivareta arven på teleområdet.

Formålet med bevilgningen er å sikre bevaring av Telemuseets museale samlinger og kulturminner som dokumenterer norsk telehistorie fra 1855 og frem til i dag, og kompetanse på teleområdet. I tråd med føringene fra Stortinget fra 2018, settes også midler av til regional virksomhet.

I 2020 og 2021 er det arbeidet med å utvikle en ny, stor IKT-utstilling med teleområdet som et bærende element. Videre har arbeidet med å ta vare på og tilgjengeliggjøre registrerte arkiver fortsatt, og det har også blitt arbeidet med å digitalisere film- og lydmateriale.

Kriterier for måloppnåelse er at samlingene fra Telemuseet blir ivaretatt, at de er tilgjengelige gjennom utstillinger eller på forespørsel, og at kompetansen på teleområdet opprettholdes.

Departementet stiller krav og vilkår til bruken av midlene, herunder til bruk på regional virksomhet, og stiller krav om rapportering.

Budsjettforslag

Bevilgningsendringer:

- 7,3 mill. kroner økning til dekning av husleie ved Saemien Sijte – sørsamisk **museum** og kultursenter i 2022.
- 6 mill. kroner økning til oppfølging av Meld. St. 37 (2020–2021) *Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Næringsgrunnlag for levende samiske lokalsamfunn*.
- 2,2 mill. kroner reduksjon som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse er redusert tilsvarende, jf. nærmere omtale i del I pkt. 4.3.

Det foreslås å bevilge 559,6 mill. kroner.

For en samlet oversikt over bevilgninger til Sametinget og andre samiske formål vises det til publikasjonen Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2022 på regjeringen.no.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet – Samiske forhold

Kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv Posten utgjør hovedbevilgningen til Sametinget. Bevilgningsendringer: – 7,3 mill. kroner økning til dekning av husleie ved Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter i 2022. – 6 mill. kroner økning til oppfølging av Meld. St. 37 (2020–2021) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Næringsgrunnlag for levende samiske lokalsamfunn. – 2,2 mill. kroner reduksjon som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse er redusert tilsvarende, jf. nærmere omtale i Prop. 1 S (2021–2022), del I pkt. 4.3. Samlet foreslås en bevilgning på 560 mill. kroner. Bevilgningen forvaltes i sin helhet av Sametinget. **Kap. 560 Samiske formål, post 51 Divvun Divvun**, en egen enhet ved Norges arktiske universitet – Universitetet i Tromsø, utvikler og drifter teknologiske språkverktøy for de samiske språkene. Moderne språkteknologi er en forutsetning for at samiske språk skal kunne overleve som bruksspråk i dagens samfunn. Departementet foreslår en bevilgning på 7,8 mill. kroner i 2022 til drift av Divvun.

Kap. 2445 Statsbygg, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosesser, kan overføres I statsbudsjettet for 2021 ble det bevilget 57 mill. kroner til ferdigstilling av nytt museumsbygg for Saemien Sijte på Snåsa.

Kulturdepartementet (KUD) (i 1000 kroner) Kap. Post Benevnelse Regnskap 2020 Saldert budsjett 2021 Forslag 2022 1 328 78 Andre museums- og kulturverntiltak (Samarbeid med tyske museer) 2 000 2 040 334 73 Regionale filmtiltak m.m. (Internasjonalt Samisk filminstitutt) 8 420 9 1102 334 78 Ymse faste tiltak (Internasjonalt Samisk filminstitutt) 9 8002 335 71 Mediestøtte (Tilskudd til samiske aviser) 36 750 35 738 39 1553 337 71 Kompensasjons- og vederlagsordninger (Visningsvederlag til samiske fond) 784 840 3 337 71 Kompensasjons- og vederlagsordninger (Bibliotekvederlag til samiske fond) 1 217 1 267 4 Sum 47 171 48 955 50 995 1 Beløpene i tabellen utgjør kun tildelingene til samiske formål over postene, og ikke postenes totalsum. 2 Støtten til ISFI er fra 2021 flyttet fra kap 334, post 78 til kap 334, post 73 3 Størrelsen på visningsvederlaget for 2021 og 2022 fastsettes etter at rammen for lønnsoppgjøret i staten for disse årene er kjent. 4 Bibliotekvederlaget for 2022 fastsettes ved at enhetsprisen for 2021 indeksreguleres og multipliseres med utlånsbestanden per 31. desember 2021.

Saemien Sijte – styrket drift og husleiekompensasjon Nybygg for det sørsamiske museet og kultursenteret Saemien Sijte skal etter planen ferdigstilles ved årsskiftet 2021–2022. Kulturdepartementet har med bakgrunn i dette rammeoverført i alt 10 mill. kroner til Sametinget for å styrke driften av museet og dekning av husleie i 2021, jf. omtale under Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kap. 328 Museer m.m., post 78 Andre museums- og kulturverntiltak Bevilgningen på 2 mill. kroner i 2021 til arbeidet med å få på plass en avtale mellom Norge, Tyskland og Sametinget for samarbeid og kompetanseoverføring om samiske gjenstander i tyske museer foreslås videreført i 2022. Målsettingen med midlene er å sette museene i Tyskland i stand til å presentere sine samiske samlinger for publikum.

Øvrige midler til samiske kulturformål:

Flere mottakere av tilskudd/bevilgning over Kulturdepartementets budsjett forvalter oppgaver og aktiviteter rettet mot samisk kunst og kultur. Det gjelder for eksempel Nasjonalbiblioteket, museene i det nasjonale museumsnettverket, Språkrådet, NRK og Norsk kulturråd.

Samisk arkiv Drift av Samisk arkiv dekkes innenfor de årlige bevilgningene til Arkivverket over kap. 329, post 01.

Det norsk-russiske kultursamarbeidet I det norsk-russiske kultursamarbeidet etableres treårige samarbeidsprogrammer med sikte på utvikling av det norsk-russiske kultursamarbeidet. Kulturdepartementet gir treårig prosjektstøtte til utviklingsarbeid innenfor ulike deler av kulturfeltet, inkludert samisk kultur og urfolkskultur over kap. 325, post 72.

Bååstede prosjektet – Tilbakeføring av samisk kulturarv Det er inngått avtale mellom Norsk folkemuseum, Kulturhistorisk museum og Sametinget om tilbakeføring av samiske gjenstander fra museer i Oslo til ulike samiske museer. En forutsetning for at gjenstandene kan flyttes er gode bevaringsforhold hos de samiske museene som skal motta gjenstandene. For å sette Várdobáiki samiske senter i stand til å ta imot gjenstander, er det foreslått satt av 2 mill. kroner til sikre magasiner, utstillingsmontre med klimakontroll etc.

Samferdselsdepartementet

Vedlikehold og opprusting av Tinnosbanen

Vedtak nr. 1230, 15. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at staten har ansvar for vedlikehold og opprusting av Tinnosbanen, slik at banen kan settes i stand igjen og Norge kan ivareta sine forpliktelser for verdensarven i Rjukan–Notodden industriarv.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 20 (2020–2021) *Nasjonal transportplan 2022–2033*, jf. Innst. 653 S (2020–2021).

Tinnosbanen (strekningen Hjuksebø–Tinnoset) er fredet i henhold til forskrift om fredning av Tinnosbanen av 22. desember 2011, og den står fra 2015 oppført som en del av Rjukan–Notodden Industrial Heritage Site på UNESCOs verdensarvliste.

Banens tilstand ved fredningen i 2011 legges til grunn ved en framtidig istandsetting av banen. Bane NOR SF har vurdert kostnaden for å sette den i stand til 500–700 mill. kr for kjøring av tømmertog, men mener at kostnaden kan reduseres til om lag 300 mill. kr dersom den kun settes i stand til å kjøre museumstog. Kostnaden vil avhenge av om banen skal elektrifiseres igjen eller ikke.

På kort sikt vil Bane NOR kun prioritere midler til nødvendige sikkerhetstiltak og vedlikehold som opprettholder dagens tilstand på Tinnosbanen. Full istandsetting til kjørbar bane krever at det må tas midler fra andre prioriterte formål samt beslutning om igangsetting. Samferdselsdepartementet vil komme tilbake til saken på egnet måte.

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 4 103,1 mill. kr. I den foreslåtte bevilgningen er det tatt hensyn til en reduksjon på 35,9 mill. kr på grunn av ventet endret pensjonspremie til Statens pensjonskasse ved endret premiemodell.

Arbeidsgiveravgift er tilsvarende redusert, jf. nærmere omtale i kapittel 4.2 i del I. Posten dekker ordinære driftsutgifter som administrasjon, lønn og husleie mv. samt utgifter til Norsk vegmuseum, utvikling, drift og forvaltning av IT-systemer som brukes i gjennomføring av prosjekter og forvaltning av tilskuddsordninger. Videre inngår forvaltningsoppgaver innenfor veiområdet, bl.a. forvaltning av grunneiendommer, avgivelse eller bistand ved uttalelser til andres planer etter plan- og bygningsloven, søknader om dispensasjon fra byggegrense, avkjørsel og gravetillatelse og utvikling av kvalitetssystem for planlegging og gjennomføring av utbyggingsprosjekter. Det er satt av midler til omstillingskostnader knyttet til

omorganiseringen av Statens vegvesen. Omstillingskostnadene fases gradvis ut, og nivået reduseres i 2022.

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 375,7 mill. kr.

I den foreslåtte bevilgningen på posten er det tatt hensyn til en reduksjon på 0,2 mill. kr på grunn av ventet endret pensjonspremie til Statens pensjonskasse ved endret premiemodell for Jernbanedirektoratet og Norsk jernbanemuseum.

Arbeidsgiveravgift er tilsvarende redusert, jf. nærmere omtale i kapittel 4.2 i del I. Bevilgningen omfatter Jernbanedirektoratets driftsutgifter, inkludert utgifter til lokomotivførerutdanningen og Norsk Jernbanemuseum. Posten omfatter videre Jernbanedirektoratets utgifter til:

- overordnet langsiktig utvikling av togtilbudet og jernbanens rolle i transportsystemet
- forvaltning av kjøp av persontransporttjenester med tog, bl.a. konkurranseutsetting
- forvaltning av kjøp av infrastrukturtjenester fra Bane NOR for drift og vedlikehold, planlegging og utbygging av jernbaneinfrastruktur
- forvaltning av statlig støtteordning for ERTMS-ombordutstyr i tog til eiere av togmateriell og støtteordning for overføring av gods fra vei til jernbane.

Det settes av om lag 72 mill. kr til drift av Offentlig fagskole for lokomotivførerutdanningen.

Til driften av Norsk jernbanemuseum settes det av om lag 37 mill. kr. Dette omfatter utgifter til drift av museet på Hamar, publikumsutstillinger, dokumentasjon, restaureringsvirksomhet og utgifter til drift av kongevogna. Norsk jernbanemuseum har siden 1896 dokumentert jernbanens historie og betydning for utviklingen av det norske samfunnet. Utstillinger og arrangementer ved Norsk jernbanemuseum har årlig i underkant av 30 000 besøkende.

Effektiviseringsarbeidet i direktoratet

Post 76 Tilskudd til kulturminner i jernbanesektoren

Det foreslås bevilget 23,6 mill. kr.

Direktoratet har etter fem års drift sett behov for å foreta en gjennomgang av den interne virksomhetsstyringen. Det forventes at dette vil gi effektivitetsgevinster gjennom mer effektiv ressursutnyttelse og målrettet drift. Dette henger også sammen med ny finansieringsmodell og økt handlingsrom for Bane NOR og arbeidet i 2021 med å utvikle nye mål for direktoratet.

Jernbanestrekninger driftet av etablerte museer, kalles museumsbaner. Museumsbaner tar vare på, og formidler, materiell og immateriell kulturarv knyttet til alle sider av jernbanedriften i Norge. I tillegg er det en rekke organisasjoner, miljøer og enkeltpersoner som gjør en innsats for å ivareta og løfte fram jernbanevirksomhetens historie i Norge.

Forskrift om tilskudd til kulturminner i jernbanesektoren ble vedtatt i 2021. Tilskuddet skal sikre ivaretagelse og formidling av jernbanehistorien. Primært gjennom støtte til drift av museumsbaner og sekundært gjennom støtte til jernbanehistoriske prosjekter. Tilskuddsordningen forvaltes av Norsk jernbanemuseum.

Kap. 4352 Jernbanedirektoratet

				(i 1 000 kr)
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Diverse inntekter	10 389	4 300	4 400
	Sum kap. 4352	10 389	4 300	4 400

Post 01 Diverse inntekter

Det budsjetteres med 4,4 mill. kr i inntekter. Om lag 1,5 mill. kr gjelder Norsk jernbanemuseum (billetter, suvenirer, cruisekjøring mv.), og om lag 2,9 mill. kr gjelder kurs- og semesteravgifter ved Norsk fagskole for lokomotivførere. Merinntektsfullmakten for posten foreslås videreført, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 74 Tilskudd til kystkultur

Det foreslås bevilget 11,7 mill. kr.

Formålet med tilskuddsordningen er å ivareta den maritime kulturarven, i det alt vesentlige gjennom å bidra til finansiering av Kystverkmusea.

Kystverkmusea er et nettverkssamarbeid mellom Lindesnes Fyrmuseum, Jærmuseet, Sunnmøre Museum, Museum Nord og Museene for kystkultur og

gjenreisning i Finnmark. Modellen forutsetter at minimum 40 pst. av utgiftene til driften av den enkelte enhet dekkes av lokale og regionale bidrag.

Kystverkmusea dokumenterer og formidler etatens historie i tråd med det overordnede målet om at Kystverkets kulturarv skal være grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

Kap. 4360 Kystverket

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
02	Andre inntekter	22 390	13 100	13 400
	Sum kap. 4360	22 390	13 100	13 400

Status for likestilling i Samferdselsdepartementet og underliggende etatar

Jernbanedirektoratet

Ved utgangen av 2020 hadde Jernbanedirektoratet 199 tilsette. Kvinnedelen var 41 pst.

Norsk jernbanemuseum er ein etat under Jernbanedirektoratet. Museet hadde 24 tilsette ved utgangen av 2020, og kvinnedelen var på 50 pst.

Frå og med 2020 endra Jernbanedirektoratet inndelinga av stillingskategoriar for rapportering. Ny kategorisering legg vekt på å gruppere «likeverdige arbeid» og at nemninga seier noko om karakteren til stillinga.

Tabell 12.6 Jernbanedirektoratet – prosentdel kvinner fordelt på stillingskategoriar og kvinner si lønn i prosent av lønna til menn

		Kjønnsbalanse		Brutto månadslønn i gjennomsnitt	
		Kvinner pst.	Tilsette i alt	Kvinner si lønn i pst. av lønna til menn	Tilsette i alt
I alt i verksemda	2020	41	199	99	64 261
	2019	42	190	99	63 376
Toppleiing	2020	43	7	108	113 014
	2019	43	7	110	112 583
Mellomleiarar	2020	56	18	102	82 766
	2019	59	17	105	80 816

		Kjønnsbalanse		Brutto månedslønn i gjennomsnitt	
		Kvinner pst.	Tilsette i alt	Kvinner si lønn i pst. av lønna til menn	Tilsette i alt
Rådgivarar, seniorrådgivarar, ingeniørar og andre sakshandsamarar	2020	39	126	100	61 446
	2019	40	121	98	61 168
Administrative stillingar	2020	62	29	92	52 542
	2019	64	28	92	52 248
Faglærer/Fagsjef Fagskolen	2020	0	19	-	59 842
	2019	0	17	-	59 724

I dei kategoriane der begge kjønna var representerte, var fleirtalet av dei tilsette kvinner i stillingskategoriane mellomleiarar og administrative stillingar. I kategorien rådgivarar, seniorrådgivarar, ingeniørar og andre sakshandsamarar tente kvinner i snitt det same som menn, medan dei i stillingskategoriane mellomleiarar og toppleing i snitt tente meir enn menn. Menn tente meir enn kvinner i stillingskategorien administrative stillingar. Lønnsforskjellane er likevel små, med unntak av i stillingskategorien toppleing.

I årsrapporten for 2020 har Jernbanedirektoratet gjort greie for likestilling og mangfald i etaten.

Lokføreryrket er mannsdominert. For å betre kjønnsbalansen arbeider Norsk fagskole for lokomotivførarar som Jernbanedirektoratet har ansvaret for, med å auke kvinnedelen i studentrekrutteringa. Kvinnelege studentar frontar det meste marknadsførings- og rekrutteringsmateriellet gjennom året. Ved opptaket for 2021 hadde skulen 1 162 søkjarar. Delen kvinnelege søkjarar har auka frå 7,17 pst. i 2016, til 11,2 pst. ved opptaket i 2021.

Olje- og energidepartementet

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet

Post/Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01 Driftsutgifter	186 658	192 146	193 981
21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttas under postene 50, 71 og 72	38 683	16 983	15 500
50 Overføring til andre forvaltningsorganer, kan overføres	600	499	
70 Tilskudd til internasjonale organisasjonar mv.	9 868	8 500	7 500
71 Norsk Oljemuseum	15 800	14 700	16 500
72 Tilskudd til petroleums- og energiformål, kan overføres, kan nyttas under post 21	13 898	4 500	4 000

Post/Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
73 Ekstraordinært tilskudd til ONS	21 000		
Sum kap. 1800	286 507	237 328	237 481

Vedrørende 2021

Ved Stortingets vedtak av 18. juni 2021 ble post 21 økt med 4 mill. kroner, jf. Prop. 195 S (2020–2021) og Innst. 600 S (2020–2021).

Post 71 Norsk Oljemuseum

Stiftelsen Norsk Oljemuseum er et nasjonalt senter for formidling av informasjon og kunnskap om petroleumsvirksomhetens utvikling og betydning for det norske samfunn. Museets hovedoppgave er å dokumentere og formidle den norske oljehistorien gjennom å samle inn, bearbeide og lagre relevant historisk kildemateriale, samt å gjøre denne informasjonen tilgjengelig gjennom utstillinger og annen publisering.

Driften av museet blir finansiert gjennom offentlige driftstilskudd fra stat, fylkeskommune og kommune, avkastning fra fondsmidler, bidrag fra oljeindustrien og egne inntekter.

Det foreslås et tilskudd på 16,5 mill. kroner til Norsk Oljemuseum. Økningen fra saldert budsjett 2021 har blant annet sammenheng med et planlagt historisk dokumentasjonsprosjekt om Alexander L. Kielland-ulykken.

Ved Stortingets behandling av Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med Alexander L. Kielland-ulykken, jf. Dokument 3:6 (2020–2021) og Innst. 577 S (2020–2021), ble det fattet følgende vedtak nr. 1157, 8. juni 2021: «Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Kielland-nettverket og bidra til et arbeid med å samle og gjøre tilgjengelig nettverkets arbeid, dokumentasjon og innsamlet materiell i en historisk dokumentasjon om Alexander L. Kielland-ulykken og arbeidet i etterkant, med den hensikt å dokumentere opplevelsene sett fra overlevende og etterlattes ståsted.»

Det vises til nærmere omtale i Arbeids- og sosialdepartementets Prop. 1 S (2021–2022), kap. 601 Utredningsvirksomhet, forskning mv., post 70 Tilskudd, hvor det foreslås å sette av 6,5 mill. kroner til å gjennomføre en historisk dokumentasjon av Kielland-nettverkets arbeid og de overlevende og etterlattes opplevelser. Arbeids- og sosialdepartementet vil gå i dialog med Kielland-nettverket om oppfølging av ovennevnte vedtak og at Norsk Oljemuseum gis et slik oppdrag. Det forutsettes at inntil 1,5 mill. kroner av tilskuddet over Olje- og

energidepartementets budsjett til Norsk Oljemuseum for 2022 benyttes til gjennomføring av dokumentasjonsprosjektet.

Resultatrapport 2020

Norsk Oljemuseum hadde inntekter på om lag 31 mill. kroner i 2020, hvorav 15,8 mill. kroner i tilskudd fra Olje- og energidepartementet. Som følge av pandemien er billettinntektene redusert med om lag 3,6 mill. kroner sammenlignet med 2019. Museet har delvis fått dekket dette inntektstapet gjennom en kompensasjonsordning administrert av Kulturrådet. Sammen med interne kostnadskutt og disponeringer har dette bidratt til at museet viser et økonomisk resultat for 2020 som er bedre enn forventet. Ved å definere alternative arbeidsoppgaver for ansatte som er mest involvert i mottak av publikum og skoleelever, har museet også lyktes i å unngå permitteringer i 2020.

Museet hadde et positivt årsresultat på om lag 0,6 mill. kroner, som ble overført til annen egenkapital. Annen egenkapital var om lag 53,3 mill. kroner per 31. desember 2020. Annen egenkapital utgjør tidligere «sponsorfond» som består av finansielle bidrag fra privat næringsliv, som fra og med 2016 ble tatt inn som en del av det ordinære regnskapet og balansen til museet. Det innebærer at avkastningen fra denne fondskapitalen føres som finansinntekt i museets regnskap. Disponering av denne inntekten skjer gjennom et årlig uttak av egenkapitalen, det vil si dekning av det tapet som fremkommer i museets regnskap – negativt årsresultat.

Arbeidet med å produsere innhold til Equinors 50-års jubileumsprosjekt (1972–2022) ble påbegynt tidlig i 2020. Prosjektet har arbeidstittelen «Equinor 50 år på nett» og skal resultere i et nettsted om selskapets første 50 år.

Utstillingen «På jobb under vann» ble åpnet 6. februar 2020.

40-årsdagen for når Alexander L. Kielland-plattformen kantret ble markert med en helt ny utstilling, «Arven etter Kielland», som forteller historien om den katastrofale ulykken, konsekvensene av den, lærdommen og hvordan industri, fagforeninger og myndigheter i dag jobber med sikkerhet for å unngå at nye ulykker skal skje. Restriksjoner knyttet til pandemien satte en stopper for det planlagte åpningsarrangementet for Kielland-utstillingen 27. mars. Den ble likevel åpnet denne dagen med en digital omvisning streamet og publisert på Facebook.

Gjennom året ble det arbeidet med to nye utstillingsprosjekter: «Fotografisk hukommelse», som er et utvalg av bilder fra museets fotosamling, og den nye basisutstillingen om undervannsteknologi.

Museets hadde en tilvekst i både foto og gjenstandssamlingen samt biblioteket i 2020.

Museet har etablert en ny, felles plattform for alle industriminneprosjektene – industriminne.no. Til sammen er mer enn 900 artikler, 13 000 foto, hundrevis av bøker og tidsskrift tilgjengelige og søkbare fra samme sted.

Norsk Oljemuseum startet arbeidet med å etablere en ny basisutstilling som forteller historien om subsea-næringen. Utstillingen presenterer historien gjennom fem tiår og skal vise hvordan undervannsteknologi brukt i operasjoner under vann, på store dyp og i utfordrende farvann, har blitt en norsk eksportindustri.

Resultatrapport 2020

NVEs arbeid i 2020 ble påvirket av pandemien, og arbeidet er i stor grad utført fra hjemmekontor. Investeringer i IT-teknologi de siste årene har gjort at dette har latt seg gjennomføre på en god måte. Pandemien har samtidig hatt noen negative konsekvenser for NVEs arbeid. For eksempel har det ikke vært mulig å gjennomføre befaringer og inspeksjoner med anlegg i den utstrekning som det er ønskelig. Det er likevel departementets vurdering at NVEs måloppnåelse ikke er vesentlig påvirket eller svekket.

Bidra til en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene

Gjennom tilskudd til Anno Norsk Skogmuseum, Kraftmuseet, det fredede kraftanlegget Tysso I og Telemarkskanalen, har NVE bidratt til bevaring og formidling av norsk vassdrags- og energihistorie. Den største satsningen i 2020 har vært utvikling av Kraftlandet, et felles nettsted for museumssamarbeidet som dokumenterer, formidler og aktualiserer vassdrags- og energihistorien og fortløpende publiserer ny informasjon.

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat

Post/Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01 Driftsutgifter	601 801	608 904	645 400
21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 985	26 968	32 500
22 Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72</i>	195 094	199 780	225 300
23 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i>	60 769	88 913	76 300
25 Krise- og hastetiltak i forbindelse med flom- og skredhendelser	43 967	44 955	150 000
26 Reguleringsmyndigheten for energi		62 242	62 700
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	21 406	23 000	24 500
60 Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i>	56 939	68 000	82 000
72 Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60</i>	4 514	6 000	6 000
73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer		20 000	20 000
74 Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, <i>kan overføres</i>	7 200	7 200	7 200
Sum kap. 1820	1 023 675	1 155 962	1 331 900

Post 74 Tilskudd til **museums-** og kulturminnetiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 7,2 mill. kroner i tilskudd til **museums-** og kulturminnetiltak.

Vedrørende 2021

Ved Stortingets vedtak 23. februar 2021 ble post 01, 22 og 25 økt med henholdsvis 5, 10 og 150 mill. kroner, jf. Prop. 79 S (2019–2020) og Innst. 233 S (2020–2021). Ved Stortingets vedtak av 18. juni 2021 ble post 01 og 74 økt med henholdsvis 4 og 0,5 mill. kroner. Videre ble post 23 redusert med 19,913 mill. kroner, jf. Prop. 195 S (2020–2021) og Innst. 600 S (2020–2021).

Post 74 Tilskudd til **museums-** og kulturminnetiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 7,2 mill. kroner i tilskudd til **museums-** og kulturminnetiltak.

Telemarkskanalen

Det foreslås et tilskudd på 3 mill. kroner til Telemarkskanalen som skal benyttes til rehabilitering og vedlikehold av de vassdragstekniske anleggene. Tilskuddet

skal bidra til å sikre at anleggene er i samsvar med krav etter NVEs «Retningslinjer for tilsyn og revurdering av vassdragsanlegg» samt «Forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg» og vannressursloven.

Resultatrapport 2020

NVE har utbetalt 3 mill. kroner i tilskudd til rehabilitering og vedlikehold av de vassdragstekniske anleggene til Telemarkskanalen i 2020.

Kraftmuseet

Det foreslås et tilskudd på 2,35 mill. kroner til Kraftmuseet som skal dekke lønns- og prosjektmidler til ett årsverk ved museet og vedlikehold av det fredede kraftanlegget Tysso I i Ullensvang kommune. Tilskuddet skal bidra til å formidle og dokumentere historien innenfor energi- og vassdragssektoren med hovedvekt på vannkraft, kraftoverføring, flom, konsekvenser av inngrep, samt miljøtiltak og vern av vassdrag. Videre skal midlene benyttes til drift og videreutvikling av nettstedene flommer.no og vasskrafta.no, samt å utvikle og arrangere ulike aktiviteter for undervisningssektoren.

Resultatrapport 2020

NVE har utbetalt 2,35 mill. kroner i tilskudd til dokumentasjon og formidling ved Kraftmuseet, herunder 0,5 mill. kroner til periodisk vedlikehold av det fredede kraftanlegget Tysso 1. Museet har blant annet åpnet en tidslinjeutstilling om norsk vannkraft og videreutviklet KraftLaben i 2020. Videre har museet bidratt i arbeidet med utvikling av Kraftlandet, et felles nettsted for **museum**samarbeidet som dokumenterer, formidler og aktualiserer vassdrags- og energihistorien og fortløpende publiserer ny informasjon.

Anno Norsk Skog**museum**

Det foreslås et tilskudd på 1,85 mill. kroner til Anno Norsk Skog**museum** i Elverum kommune som skal dekke lønns- og prosjektmidler til ett årsverk ved museet. Tilskuddet skal bidra til å formidle og dokumentere historien innenfor energi- og vannressurssektoren med hovedvekt på vannkraft, kraftoverføring, flom, konsekvenser av inngrep, samt miljøtiltak og vern av vassdrag. Videre skal

midlene benyttes til drift og videreutvikling av nettstedene flommer.no og vasskrafta.no, samt å utvikle og arrangere ulike aktiviteter for undervisningssektoren.

Resultatrapport 2020

NVE har utbetalt 1,85 mill. kroner i tilskudd til dokumentasjon og formidling ved Anno Norsk skogmuseum. Museet har arbeidet med dokumentasjon av byggingen av Kjølberget vindkraftverk og en ny fast utstilling Ferskvannet der NVE bidrar med kompetanse. Videre har museet bidratt i arbeidet med utvikling av Kraftlandet, et felles nettsted for museumssamarbeidet som dokumenterer, formidler og aktualiserer vassdrags- og energihistorien og fortløpende publiserer ny informasjon.

Kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat

Post/Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01 Gebyrinntekter	28 397	35 967	33 200
02 Oppdrags- og samarbeidsinntekter	60 689	88 913	76 300
03 Salg av utstyr mv.	1 956		
10 Refusjoner	7 050		
40 Flom- og skredforebygging	30 428	30 000	32 000
Sum kap. 4820	128 520	154 880	141 500

Vedrørende 2021

Ved Stortingets vedtak av 18. juni 2021 ble post 02 redusert med 19,913 mill. kroner, jf. Prop. 195 S (2020–2021) og Innst. 600 S (2020–2021).

Under olje- og energidepartementet føres det i Prop. 1 S (2021–2022) statsbudsjettet for budsjettåret 2022 opp følgende forslag til vedtak:

Utgifter:

Kap. Post		Kroner	Kroner
	Administrasjon		
1800	Olje- og energidepartementet:		
01	Driftsutgifter	193 981 000	
21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under postene 50, 71 og 72	15 500 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.	7 500 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
71	Norsk Oljemuseum	16 500 000	
72	Tilskudd til petroleums- og energiformål, kan overføres, kan nyttes under post 21	4 000 000	237 481 000
	Sum Administrasjon		237 481 000
Petroleum			
1810	Oljedirektoratet:		
01	Driftsutgifter	319 600 000	
21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	67 000 000	
23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, kan overføres	85 900 000	472 500 000
	Sum Petroleum		472 500 000
Energi og vannressurser			
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
01	Driftsutgifter	645 400 000	
21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	32 500 000	
22	Flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72	225 300 000	
23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, kan overføres	76 300 000	
25	Krise- og hastetiltak i forbindelse med flom- og skredhendelser	150 000 000	
26	Reguleringsmyndigheten for energi	62 700 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 22	24 500 000	
60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72	82 000 000	
72	Tilskudd til flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60	6 000 000	
73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer	20 000 000	
74	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, kan overføres	7 200 000	1 331 900 000
	Sum Energi og vannressurser		1 331 900 000
Forskning og næringsutvikling			
1830	Forskning og næringsutvikling:		
50	Norges forskningsråd	787 500 000	
51	Infrastruktur og markedsutvikling for hydrogen	100 000 000	
70	Nordisk Energiforskning	10 000 000	
72	Norwegian Energy Partners	34 000 000	931 500 000
	Sum Forskning og næringsutvikling		931 500 000
CO ₂ -håndtering			
1840	CO ₂ -håndtering:		
50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	164 000 000	
70	Gassnova SF, kan overføres	95 000 000	
71	Teknologisenter Mongstad	160 000 000	
72	Langskip – fangst og lagring av CO ₂ , kan overføres	3 450 000 000	3 869 000 000
	Sum CO ₂ -håndtering		3 869 000 000
	Sum departementets utgifter		6 842 381 000

Nærings- og fiskeridepartementet

Post 71 Tilskudd til drift av Gruve 7, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) har kullgruvedrift på Svalbard som hovedvirksomhet. Konsernet driver kulldrift i Gruve 7 utenfor Longyearbyen, boligvirksomhet i Longyearbyen, et gruve**museum** og logistiktjenester på Svalbard. I tillegg er SNSK ansvarlig for oppryddingen av den tidligere kullvirksomhet i Svea og Lunckefjell, jf. omtale under kap. 900, post 31. Statens mål som eier i SNSK er bl.a. gjennom drift av Gruve 7 å bidra til at kraftverket i Longyearbyen har tilgang på stabil kullforsyning. Det forventes årlige underskudd fra driften av Gruve 7, og selskapet har anslått et betydelig kapitalbehov de kommende årene som må dekkes av staten som eier. Størrelsen på de årlige underskuddene fra Gruve 7 vil i stor grad avhenge av utviklingen i kullpris, og i noen grad hvor lenge gruen må drives for å forsyne kraftverket i Longyearbyen. Selskapet har gjort omfattende arbeid med å vurdere produksjonsalternativer for Gruve 7. Med dagens kullpriser, og et rimelig anslag på fremtidige priser, har SNSK estimert at det i 2022 må tilføres inntil 51 mill. kroner for å dekke likviditetsbehovet, inkludert nødvendige investeringer og andre driftsdisponeringer. Det foreslås en bevilgning på 51 mill. kroner i tilskudd til å dekke det anslåtte driftsunderskuddet i Gruve 7 i 2022.

Kunnskapsdepartementet

Budsjettforslag for 2022

Departementet foreslår å løyve 41,6 mill. kroner på posten.

Post 71 Tilskot til vitensenter

Eit vitensenter er eit lærings- og opplevingsssenter for teknologi, naturvitskap og matematikk der besøkande lærer ved å eksperimentere. Vitensentera er eit viktig verkemiddel for auka kunnskap i teknologi og realfag og bidreg til å skape interesse for og rekruttering til eit kompetanseområde Noreg treng. Sentera fungerer som ei støtte og gir verktøy til skulane og lærarane i opplæringa og bidreg til å følge opp nasjonale strategiar. Tilbodet er basert på læreplanar i

realfag. Hausten 2021 er det 13 vitensenter i Vitensenterprogrammet i Forskningsrådet:

- Jærmuseet – Rogaland
- Nordnorsk vitensenter – Tromsø
- Vitensenteret i Oslo v/Norsk Teknisk Museum
- Vilvite – Bergen
- Vitenlaben – Grenland
- Vitensenteret i Trondheim
- Vitensenteret Innlandet – Gjøvik
- Inspiria Science Center – Østfold
- Sørlandet vitensenter – Arendal og Kristiansand
- Vitenparken Campus Ås
- Atlanterhavsparken – Ålesund
- Vitensenter Nordland – Mo i Rana
- ViteMeir – Kaupanger

Fordelinga av tilskotet til vitensentera blir vedteke av styret i Vitensenterprogrammet. Styret blir oppnemnt av Noregs forskingsråd. I styret sit mellom anna representantar frå akademien og næringslivet.

Mål: Alle har eit godt og inkluderande læringsmiljø

Utviklingstrekk og utfordringar

Bygg for undervisning og forskning

Universitet og høgskular treng formålstenlege lokale og har avanserte teknologiske og andre behov som krev jamlege, større investeringar. I dei siste åra har dei største investeringsmidlane gått til nybygget for Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet og Veterinærinstituttet på Ås. Eit nytt bygg for livsvitenskap ved Universitetet i Oslo fekk startløyving i 2018. Prosjektet blei endra hausten 2020 og våren 2021 mellom anna som følge av krevjande grunnforhold og effektar av covid-19-pandemien og for å gjere det mogleg å innplassere Klinikk for laboratoriemedisin ved Oslo universitetssjukehus i bygget. Det blei òg gitt startløyving til rehabilitering og utbygging av Vikingtidsmuseet i 2020. I 2019

starta forprosjektering av Blått bygg i Bodø for Nord universitet, og forprosjektet er no ferdigstilt. I 2020 starta forprosjektet til NTNU campussamling, der campus i Trondheim for Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet skal samlast nær Gløshaugen. I 2021 starta Statsbygg opp arbeidet med eit forprosjekt for nytt Griegakademi, som vil samlokalisere Griegakademiet med Fakultetet for kunst, musikk og design, for å legge til rette for å utvikle desse fagmiljøa vidare. Universitetet i Bergen finansierer forprosjektet i 2022. Forprosjektet for nytt Tromsø museum nærmar seg ei avslutning. Tromsø kommune handsamar no søknad om regulering av tomta. Deretter skal forprosjektet kvalitetssikrast (KS2). Regjeringa foreslår i 2022 både startløyving til Blått bygg og midlar til å vidareføre prosjektering av og arbeid med Livsvitskapsbygget, Vikingtidsmuseet og NTNU campussamling. Regjeringa foreslår ikkje å gå vidare med nytt bygg for Arkeologisk museum i Stavanger og nytt veksthus for Naturhistorisk museum. Vedlegg 3 gir ei samla oversikt over prosjekt under bygging eller prosjektering i sektoren.

Etter ein områdegjennomgang av bygg- og eigedomspolitikken i statleg sivil sektor avgjorde regjeringa i 2020 at dei sjølvforvaltande universiteta framleis skal ha forvaltningsansvar for statlege eigedommar, men ville gjere ei særskild vurdering av spørsmålet for Noregs idrettshøgskole (NIH). Regjeringa har vedteke å innlemme eigedomane til NIH i husleigeordninga, og at Statsbygg skal forvalte desse frå 1. januar 2022.

Post 50 Statlege universitet og høgskular og post 70 Private høgskular
Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling
Universitetsmusea

Fem universitet har eit særskilt nasjonalt ansvar for å drive museum med vitskaplege samlingar og publikumsutstillingar. Musea kunne ikkje drive som ordinært i 2020, og det samla besøkstalet var ein firedel av det i 2019. Tre av musea auka delen av samlingane som var registrert i digitale databasar. Samla sett var tre firedelar av samlingane digitaliserte, og av desse var om lag 70 pst. tilgjengelege på internett.

3 Byggtabellar for universitet og høgskular

Tabell 3.1 Ordinære prosjekt under bygging i 2022, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kap. 530, post 31 og 33 og kap. 2445, post 31 og 33 og brukarutstyrsprosjekt over kap. 530, post 45

Institusjon	Prosjekt	Kostnadsramme i mill. kr. prisnivå 1.7.2022	Bruttoareal (m²)
Universitetet i Oslo	Vikingtidsmuseum på Bygdøy, tilbygg og rehabilitering	2 237	13 100
Universitetet i Oslo	Midlar til utstyr og inventar Vikingtidsmuseum	282	

Tabell 3.3 Ferdig prosjekterte byggeprosjekt¹

Institusjon	Prosjekt	Kostnadsramme i mill. kroner	Bruttoareal (m²)
Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet	Nybygg for Tromsø museum	1 740	19 700

¹ Tabellen viser ferdig prosjekterte byggeprosjekt med kostnadsramme over 300 mill. kroner. Ferdig prosjektert betyr at mål, overordna rammer og kostnader for prosjektet er fastsette. Ei eventuell startløyving vil vere avhengig av dei årlege budsjettprosessane. I tillegg er nybygg og ombygging for Arkeologisk museum for UiS og nytt utstillingsveksthus for Naturhistorisk museum for UiO ferdig prosjekterte. Regjeringa foreslår ikkje midlar til å gå vidare med prosjekta.

Tabell 3.4 Byggeprosjekt med prosjekteringsløyve, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kap. 530, post 30 og kap. 2445, post 30 og 32¹